GŁOS POMORSKI

Nr. 10 — Rok 3. (GAZETA POMORSKA) **Numer pojedyńczy 140 mk.**

Prenumerata miejscowa: Przy odbiorze w ekspedycji i w agenturach miejscowych miesięcznie **2000** mk., przedpłata na poczcie z odnoszeniem do domu miesiecznie **2450** mk. — pod opaską w Polsce i do Gdańska 2600 mk., do Niemiec 3000 mk. polskich lub ich wartość walutowa, do Francji 2,50 frc., do Anglji 0,5 shilling, do Stanów Zjednoczonych 25 cents. W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów, lub zwrotu prenumeraty. — Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.

Rachunek bieżący: Bank Powiatowy Grudziądz. Bank Związku Sp. Zarobk. Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk i Grudziądz. P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe: **Gdańsk nr. 2980.** Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddział w Poznaniu nr. 201 193. Miejsce płatności wykonania: Grudziądz.

Ogłoszenia z Polski: Wiersz wysokości milimetra **w dziale ogłoszeniowym** na stronie 8-łamowej 150 mk., **w dziale reklamowym** na stronie i 3-łamowej przed tekstem 600 mk., wśród tekstu 700, za tekstem 500 mk., dla W. M. Gdańska obowiązują te same ceny, dla Niemiec dochodzi 50% nadwyżki, dla reszty zagranicy 200% nadwyżki, płatne w markach polskich lub ich wartości walutowej. Za tłomaczenia oblicza się 20% nadwyżki. — **Administracja nie przejmuje** odpowiedzialności za termin umieszczenia ogłoszenia. Rachunki są płatne w 8 dniach; po upływie tego terminu dolicza się 5% ponad skonto bankowe.

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem.
Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południe

Redakcja i Administracja Grobiowa 27/29. | **Grudziądz**, niedziela, dnia 14-go stycznia 1923. | Telefon nr. **50** i **51**.

Dalsza okupacja Zagłębia Ruhry w toku.

Mowa Poincare'go.

W naprężonem obecnem położeniu, zatrutem kłamstwami niemieckiemi, wygłosił obecny francuski prezes ministrów jako prezydent Rzeczypospolitej, przemówienie, które czyta się jako popiew silnego ducha narodowego, pomnego obowiązku swego wobec ofiar, które Francja już poniosła, a które w imie tych naczelnych interesów narodowych nie mogą być bezużytecznemi.

Program Francji — mówił p. prezydent — podkreślał, że z punktu widzenia finansowego Francja nie mogła zaakceptować ani zmniejszenia wierzytelności Francji, ani też przychylić się do asymilowania spraw wierzytelności francuskich z międzysojuszniczemi. Francja zgodziła się natomiast na ogólne uregulowanie sprawy długów międzysojuszniczych, któreby doprowadziło do wydatnego zmniejszenia długu niemieckiego. W ten sposób Francja posunęła ustępstwa do ostatecznych granic. Następnie Poincare poddał surowej krytyce plan angielski, zwłaszcza punkty jego, dotyczące komitetu bankierów, oraz obecności jednego przedstawiciela Niemiec w łonie rady, mającej decydować o sprawach odszkodowań. Nigdy — powiedział on — w tych ostatnich trzech latach nie żądano od Francji, aby obaliła traktat wersalski. Gdyby Francja taki traktat zniszczyła, to jakąż trwałość i siłę miałby każdy następny układ, zawarty przez sprzymierzonych?

Śród ożywionych oklasków Poincare oświadczył z kolei, że izba nie dopuści do tego, ażeby, Francja i Angja oddały spór w kwestji odszkodowań do rozstrzygnięcia sądowi rozjemczemu, złożonemu z bankierów. Pomimo wielkiej potęgi finansistów międzynarodowych, Poincare nie ma ochoty mianować ich sedziami świata.

Następnie Poincare wskazuje już stwierdzone uchybienia Niemiec w sprawie dostaw drzewa i węgla, przyczem zauważa, iż Niemcy twierdzą, że suma, zaproponowana im przez Francję za dostawy reparacyjne, jest dla nich zbyt niska, gdy te same Niemcy z tych samych przedmiotów dostarczyły komu innemu po cenach znacznie niższych. Komunikat Biura Wolffa stwierdza wyraźnie — mówi premjer — iż Niemcy odrzucaja dostawy koksu z tytułu odszkodowań. Niemcy, które mogą wytworzyć dwa razy więcej azotu, niż go potrzebują dla swego rolnictwa, kategorycznie odmawiają dostawy ilości koksu, niezbędnej dla Francji. Poincare wymienia artykuły układów, które dają poszczególnym rządom prawo uciekania się do sankcji, zaznaczając, że Chamberlain uznał formalnie to prawo na podstawie którego dziś inżynierowie: francuscy, włoscy i belgijscy znajdują się w Essen. (Posłowie wstają i wznosza owacyjne okrzyki na cześć obecnych na sali ambasadorów włoskiego i belgijskiego).

Francja — mówił dalej premjer — nie chce zejść z gruntu traktatu.

Poincare porusza następnie sprawę przeniesienia archiwum syndykatu węglowego z Essen do Strassburga, co nastąpiło prawdopodobnie z tego powodu, że archiwum to zawierało dowód przewinień niemieckich, oraz przyczyny odwołania ambasadorów niemieckich Poincare oświadcza dalej, że wszystkie groźby są daremne. Gdyby jednak te groźby miały być urzeczywistnione, Francja na mocy układu ma prawo kontynuowania swej akcji.

Poincare podniósł, że akcja Francji nie ma charakteru wojskowego, celem jej jest jedynie zabezpieczenie wykonania zadań inżynierów. Poincare przyznaje, że bierność Anglji kształtuje akcję tę mniej wydatnie, że jednakże lepiej jest osiągnąć nieco mniejsze wyniki, aniżeli wogóle nic nie otrzymać. Będziemy zawsze gotowi — powiedział Poicare — prowadzić z Niemcami rokowania i pomódz im, jeżel zechcą otrzymać pożyczkę zagraniczną. Premjer wyraził przekonanie, że uczynił zadość życzeniom kraju, jeżeli położył kres aż nadto bolesnym ustępstwom i w ten sposób zabezpieczył prawa służące Francji na mocy traktatu.

*

Essen, 12. 1. (PAT.) Wojska francuskie obsadziły Oberhausen, Storkrade, Horst i Gladbeck. Przypuszczają że dzisiaj jeszcze będzie obsadzone Gelsenkirchen.

Essen, 12. 1. (PAT.) Specjalny korespondent „Matina“ donosi, że w czasie wkroczenia wojsk francuskich do okręgu Ruhry ludność miejscowa zachowała najzupełniejszy spokój.

Paryż, 12. 1. (PAT.-P. R.) Minister wojny Maginot kategorycznie zaprzeczył wiadomościom, rozpowszechnionym przez dzienniki berlińskie, jakoby załoga francuska w okręgu Ruhry miała się składać z wojsk kolorowych,

Paryż, 12. 1. (PAT.-Havas.) Według doniesień z Londynu, francuski pełnomocnik w Londynie udał sie wczoraj do urzędu spraw zagr. i w imieniu rządu swojego przedstawił lordowi Greve szereg szczegółów, dotyczących marszu wojsk francuskich w okręgu Ruhry.

Bordeaux, 12. 1. (PAT.-P. R.). Jak podaje „Havas“, policja niemiecka współdziałała z armją francuską w utrzymaniu porzadku na terytorium okupowanem.

Düsseldorf, 12. 1. (PAT.-P. R.) Dziś rano we wszystkich okupowanych przez wojska francusko-belgijskie miejscowościach ogłoszono odezwę do ludności zagłębia Ruhry: Na skutek stwierdzenia, przez komisję odszkodowań uchybień ze strony Niemiec, dotyczących dostaw węgla i drzewa, rzady francuski i belgijski zgodnie z uchwałami traktatu wersalskiego powzięły decyzję wysłania do zagłębia Ruhry misji kontrolnej, złożonej z inżynierów, zaopatrzonych w pełnomocnictwa niezbędne dla zapewnienia wykonania przez Niemcy przyjętych zobowiązań. Rząd włoski — zaznacza odezwa — postanowił również wysłać swoich inżynierów. Cel, do którego dążą rządy francuski i belgijski, jest nawskroś pokojowy. Misja ta niema na celu bynajmniej przedsiębrania jakichkolwiek operacji o charakterze wojskowym, ani wszczęcia akcji politycznej. Rządy francuski i belgijski wysłały do zagłębia Ruhry jedynie oddziały niezbędne dla ochrony misji i dla zapewnienia jej możności wykonania powierzonych jej prac. Tryb życia ludności w niczem nie zostanie zakłócony. Ludność będzie mogła nadal pracować w atmosferze porządku i spokoju.

Berlin, 12. 1. (PAT.) Rząd niemiecki wręczył ambasadorowi francuskiemu odpowiedź na notyfikację w sprawie akcji na obszarze Ruhry.

Essen, 12. 1. (PAT.) Komisja, złożona z przedstawicieli wszystkich partji politycznych, postanowiła na znak protestu przeciwko okupacji zagłębia Ruhry, aby w dniu 15 bm. fabryk i zakłady przemysłowe przerwały pracę na przeciąg 15 minut. Syreny fabryczne dadzą sygnał przed wstrzymaniem pracy. Ruch kolejowy ma być zawieszony na 10 minut.

Düsseldorf, 12. 1. (PAT.-P. R.) Wysoki komisarjat francuski wezwał dyrektorów fabryki i zakładów przemysłowych do wzięcia udziału we wspólnej konferencji wyznaczonej na dzień dzisiejszy.

Stanowisko Anglji.

Londyn, 12. 1. (PAT.-Havas). „Times“, pisząc o wczorajszem posiedzeniu gabinetu angielskiego, zaznacza, że polityka zagraniczna Wielkiej Brytanji pozostała bez zmian. Polityka ta była nieprzychylna dla akcji francuskiej nie z powodu sympatji dla Niemiec, ale dlatego, ponieważ, patrząc ze stanowiska kupieckiego, uważała Anglja, że obecnie plan francuski nie jest praktyczny, a politycznie jest niebezpieczny. Gdyby Anglja mogła mieć pewność, że Francja uzyska od Niemiec sumy, należne ztytułu odszkodowań w drodze stosowania tych metod, które stosuje obecnie, Anglja przyznałaby Francji rację. Ponieważ jednak Anglja ma w tej sprawie inne zdanie, aniżeli Francja, stara się tedy obecnie o to, aby żadne starcie, czy w prowincji nadreńskiej, czy gdzieindziej nie miały miejsca.

Londyn, 12. 1. (PAT.-Reuter). Na posiedzeniu rady gabinetowej wysłuchano poglądów poszczególnych ministrów co do stanowiska Anglji wobec akcji Francji i Belgji. Postanowiono, że wojska angielskie pozostaną w Nadrenji tak długo, dopóki akcja francuska w zagłębiu Ruhry nie spowoduje żadnych poważnych starć.

Stanowisko Stanów Zjednoczonych.

Londyn, 11. 1. (PAT.) Reuter donosi z Waszyngtonu: Ponieważ obsadzenie zagłębia Ruhry jest już w toku rząd waszyngtoński pozostaje na stanowisku, że sytuacja światowa zależna jest obecnie od rozwoju wypadków w Niemczech. Z kół urzedowych podaja, że obecnym celem rzadu amerykańskiego jest uczynić wszystko, co jest możliwe dla zapobieżenia większym starciom i nieporozumieniom.

Solidarność Włoch.

Rzym, 12. 1. (PAT.-P. R.) Prasa włoska w nastepujący sposób określa rolę Włoch w wydarzeniach, jakie się rozgrywaią w zagłębiu Ruhry: Włochy solidaryzują się moralnie z Francja i Belgią, które zastosowują wojskowa okupację Ruhry na skutek klauzul traktatu wersalskiego, dotyczacych uchybień ze strony zwyciężonych. Ta solidarność Włoch wyraża się w sposób konkretny przez wysłanie inżynierów włoskich do zagłębia Ruhry i objęcia przez nich części kontroli.

Jednolita opinja Francji.

Paryż, 12. 1. (Pat-Havas). Po deklaracji złożonej w izbie deputowanych przez Poincarego, deputowany Blum przedstawił poglądy socjalistów francuskich w sprawie odszkodowań, przyczem pomiędzy skrainą lewicą, a resztą izby przyszło do ostrych zajść. Komunistyczny deputowany Lafont zaprotestował przeciwko plityce rządowej. Poincare zażadał odroczenia dyskusji nad interpelacjami do lutego, stawiając przytem kwestję votum zaufania dla rzadu. Izba 478 głosami przeciwko 86 uchwaliła odroczenie dyskusji zgodnie z żądaniem premjera.

*

Paryż. 12. 1. (Pat-Havas). Komitet wykonawczy partji komunistycznej miał zamiar wydać odezwę, wzywającą do strajku generalnego na znak protestu przeciwko obsadzeniu zagłębia Ruhry i aresztowaniu przywódców partji. **Plan ten** jednak po naradzie z komunistycznemi związkami zawodowemi został zaniechany, ponieważ związki te oświadczyły, że masy robotnicze nie usłuchają tego wezwania.

Głosy prasy niemieckiej.

Paryż, 12. 1. (Pat. P. R.) Cała prasa niemiecka bez wyjątku, omawiając notę, złożoną wczoraj rządowi Rzeszy przez ambasadora francuskiego, określa ją jako oburzającą, niegodną i uwłaszczająca czci Niemiec. Prasa wyraża się o niej w tonie ironicznym i przedstawia sytuację, przekręcając najzupełniej fakty. Zdaniem dzienników, wojna zaborcza na zachodzie i wschodzie została rozpoczęta. Pogwałcenie traktatu jest faktem dokonanym. Stosunki dyplomatyczne z Francją zostały zerwane.

„Rote Fahne“ ogłasza wezwanie do ludności, w którem stwierdza, że środki obronne powinny być podjęte natychmiast. Środkiem takim jest zastąpienie rządu dra. Cuna rządem robotniczym, któryby nałożył na klasy posiadające, ciężary, wynikające z odszkodowań, ogłoszenie strajku generalnego, złożenie protestu u wszystkich mocarstw, wystosowanie odezwy do proletarjatu wszystkich państw, wreszcie rozwiązanie Reichstagu.

„Vorwärts“ zaznacza, że władze niemieckie nie są bynajmniej zobowiązane stosować się do rozkazów osób, wprowadzonych gwałtem na dany teren. Niemożliwem jest powoływanie się na prawo wojenne skoro chodzi o akcję poważną. Mimo powyższych względów „Vorwärts“ nawołuje nieustannie ludność do zachowania dyscypliny i wzywaią, aby nie dała się pociągnąć do aktów gwałtu wobec cudzoziemców, znajdujących się w Niemczech, zwłaszcza wobec Francuzów, podkreślając, że każdy zamach, skierowany przeciwko obywatelom innych mocarstw oznacza miljardowe straty.

— **Powołanie lekarzy rezerwistów z lat 1885—1890,** a więc ze sześciu roczników, ogłoszono w Warszawie. Interesowani winni w dniu 20 stycznia zarejestrować się w swych P. K. U.

— (rt) **Miesięczne zebranie Koła Polek** odbędzie się w poniedziałek, 15 bm. o godz. 1/2 8 wiecz. na sali p. Migodzińskiego przy ul. Strzeleckiej Liczny udział pożądany.

Zarząd.

Sekretarjat Chrześcijańskich Związków Zawodowych istnieje w Grudziądzu przy ulicy Groblowej 31 Otwarty jest od 8—1 i od 3—6.

Tam interesenci otrzymać mogą wszelkie informacje i porady w sprawach zawodowych itd. Kierownikiem jest p. Jan Nowak. Telefon 712.

Stać na Straży!

Ubiegłej soboty odbyło się w Grudziądzu zupełnie przypadkowo zebranie o charakterze przeciw-żydowskim. Przemawiali na nim: przypadkowo bawiący w Grudziądzu delegat „Rozwoju“ Krzysztofowicz ze Lwowa i dyr. Poszwiński. Rezolucja, którą przyjęło blisko 300 osób obecnych, wzywała społeczeństwo do wytrwałej pracy nad odżydzeniem Polski.

Zupełnie słuszna uchwała. Pisze się na nią każdy, al nie wszyscy zrozumieją, na czem istota pracy odżydzającej polega.

Rezolucjami, chociażby milionowemi, nie ubijemy sprawy żydowskiej, krzykiem lub pogróżkami tem mniej, dając przeciwnie żydom pożądaną broń na terenie międzynarodowym przeciw Polsce.

Istota tedy pracy antyżydowskiej sięga głębiej, winna być poważniej ujęta.

Przykładów ku temu mamy aż nadto — szczególnie w dzielnicy naszej. Takie świetlane postacie w odrodzeniu naszem gospodarczem jak ks. patron Samarzewski, ks. patron Wawrzyniak, a dalej obecny ks. patron Adamski, wskazują drogi po których społeczeństwo kroczyć winno, by swe podwaliny nie tylko wzmocnić, ale celową i jasną organizacja życia gospodarczego oprzeć na swojskich siłach. Ostatnie artykuły ks. Adamskiego, umieszczane w „Głosie Pom.“, dają czytelnikowi bardzo wiele cennego materiału do praktycznej walki z wrogami naszego życia gospodarczego.

Przed wojną opinja naszej dzielnicy była dość wrażliwa na punkcie samodzielności gospodarczej, usiłując ją chronić i wzmacniać przed zależnością niemiecką.

Dziś, gdy państwo polskie powstało, panuje wyraźna obojętność. Ma się wrażenie, że olbrzymia część narodu zadowolona posiadaniem własnego państwa, uważa, że może założyć ręce i patrzeć spokojnie na to, jak układają się stosunki wewnętrzne w Polsce, jakiemi drogami pójdzie jej rozwój. W tych kołach mówi się często, że cudem stworzyła Opatrzność Polskę, więc cudem ją też utrzyma. Jestto nietylko błędne, lecz wogóle niechrześcijańskie założenie i twierdzenie, bo Opatrzność dawszy narodowi polskiemu swobodne i niezależne warunki rozwoju, wymaga od tego narodu, by przez pracę i obowiązkową twórczość nietylko utrwalił warunki uzyskane, ale je wręcz tak rozbudował by na nich życie polskie i chrześcijańskie w myśl historycznych zadań Polski się rozwijała.

Milczenie tedy w takich warunkach jest nietylko biernością, ale jest wręcz grzechem wobec narodu i wiary naszej. Patrzymy bowiem spokojnie na to jak fala żydowskiego liberalizmu lub międzynarodowego masonizmu nietylko już zaczyna rozlewać się po Polsce, ale już zaczyna zdobywać rozmaite placówki.

W takich warunkach i nam trzeba stanąć ramię przy ramieniu koło tych, którzy naszego polskiego, narodowego i chrześcijańskiego życia, kulturalnego i gospodarczego bronią, nie z chęci i popędu samej walki, ale z głębokiego przekonania, że tam, gdzie o przyszłość naszego narodu chodzi, nie może być między nami żadnej różnicy wobec hasła: Polska narodowa i chrześcijańska, — oto nasz sztandar. Ten sztandar lojalnie uznać muszą przeciwnicy dobrowolnie lub, jeżeli chcą walki, musimy ją zozegrać środkami kulturalnemi i gospodarczemi, aż nie wykażemy, że nad Polską narodową, zwycięski powiewa sztandar Chrystusowy.

*

W szeregu dalszych artykułów potracimy o więcej praktyczne zagadnienia. Dziś tylko na koniec chcemy przytoczyć drastyczny przykład polec. w sprawie żydowskiej ze strony komisarza rządowego w Warszawie pana Anusza.

Otóż — jak donoszą z Poznania — udzielił pan Anusz wczoraj wywiadu w sprawie „Rozwoju“ przedstawicielom żydowskiej prasy żargonowej:

„Musimy się starać — mówił p. Anusz — o lojalność wobec państwa, w którym żyją obywatele różnych narodowości. Interes naszego państwa wymaga, ażeby wszystkie narody wchodzące w skład państwa polskiego, czuły się w niem jak u siebie. Dlatego uważam ze swe zadanie nie dopuszczać do tych ucisku.“

Tyle p. Anusz, czyż w tych warunkach zdziwiłoby nas, gdyby p. Anusz został — jak to już z okazji rozwiązania „Rozwoju“ pisaliśmy — członkiem honorowym tej lub owej grupy żydowskiej.

Napad litewski na Kłajpedę.

Ryga, 12. 1. (Pat.) O akcji podjętej przez Litwinów na terytorjum Kłajpedy litewska agencja telegr. podaje następujący komunikat: W dniu 10 stycznia br. wybuchła w okręgu Kłajpedy powstanie miejscowej ludności. Utworzona została naczelna Rada obronno, która objęły rządy w okręgu Kłajpedy i dąży do przyłączenia tego okręgu do Litwy. Hasłem powstania jest „precz z niemieckiem wolnem miastem Kłajpedą“. „Memeler Dampfboot“ stwierdza kategorycznie, że w partyzanckich oddziałach, biorących udział w akcji na terytorium Kłajpedy, znajdują się przebrani litewscy żołnierze regularnej armji. Powstańcy są doskonale uzbrojeni i posiadają kulomioty.

Ryga, 12. 1. (Pat.) Od dzisiejszego rana komunikacja telegraficzna z Kłajpedą jest przerwana. W związku z tem krążą tu pogłoski o zajęciu miasta Kłajpedy przez powstańców.

Kłajpeda, 12. 1. (Pat.) „Memeler Dampfboot“ donosi, że w kilku punktach miasta słychać odgłosy strzałów karabinowych oraz karabinów maszynowych.

Berlin, 12. 1. Z Kłajpedy donoszą, że według „Memeler Dampfboot“ na wczorajszem posiedzeniu, w którem brała udział Rada Państwowa, Dyrektorjat i przedstawiciele wszystkich władz, omawiano sytuację wytworzoną przez napad litewski. Omawiano żywo sprawę obrony mieszkańców. Władze Sprzymierzonych oświadczyły, że poczyniły wszystkie zarządzenia, aby odeprzeć ewentualny atak na miasto. Wysoki komisarz Petisne dzierży nadal władzę. Następnie omawiano sprawę zaopatrzenia się w środki żywności. Okazało się przytem, że miasto jest wnie zaopatrzone na przeciąg 4 do 6 tygodni.

Władze francuskie zwróciły uwagę publiczności za pośrednictwem „Memeler Dampfboot“ na rozporządzenie gen. Odry z dnia 17 grudnia 1922 r., według którego wystąpienia przeciwko władzom okupacyjnym sądzone będą przez sąd wojenny, i karane śmiercią. Dziennik ten donosi również, że dwaj przywódcy litewscy Simonajtis i Sejgelat zniknęli nagle z Kłajpedy. Władze wydały rozkaz ich aresztowania.

Zarządzenia niemieckie w Prusach Wschodnich.

Warszawa, 13. 1. (Tel. wł.) Donoszą z Gdańska, że Niemcy w Prusch Wschodnich czynią gorączkowe przygotowania wobec ewentualnego wkroczenia wojsk polskich do Prus Wschodnich.

W ostatnich dniach przerzucono dywizję „Reichswehry“ stacjonowaną w Królewcu, do twierdzy Ełku i innych nad granicą leżących miast. Odbywa się to w zupełnej tajemnicy, ponieważ traktat wersalski zakazuje wszelkie przegrupowania „Reichswehry“ bez poprzedniego zawiadomienia sprzymierzonych.

Z posiedzenia Senatu.

Warszawa, 12. 1. (Pat.) Na posiedzeniu siódmem Senatu Rzeczypospolitej toczyły się dalsze rozprawy nad regulaminem Senatu, który przyjęto.

Pan marszałek wyznaczył następne posiedzenie na środę, dnia 17 bm. na godzinę 11 przed południem. Ewentualnie o ile nowy rząd przedstawi się przedtem Sejmowi, porządek dzienny będzie obejmował expose rządowe i ewentualnie dyskusję.

Senat francuski wobec polskiego.

Paryż, 12. 1. (PAT.-Havas). Na początku wczorajszego posiedzenia Senatu, wiceprezydent senatu Berard odczytał pismo z powinszowaniami, jakie nadeszło do senatu republiki francuskiej od senatu Rzplitej Polskiej. Po odczytaniu Berard oświadczył, że niewątpliwie senat francuski życzy sobie jednomyślnie wyrazić podziękowanie pierwszemu senatowi odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej za nadesłane serdeczne życzenia oraz z kolei ze swej strony wyrazić mu uczucie gorącej sympatji. Oświadczenie Berarda przyjęte zostało przez senat hucznemi oklaskami oraz okrzykami „Vive la Pologne“.

Z Sejmu śląskiego.

Katowice, 12. 1. Na 24-tem posiedzeniu Sejmu śląskiego, było sprawozdanie komisji prawniczej, dotyczące języka urzędowego na obszarze województwa. Poseł Ulitz, (klub niemiecki) domagał się, aby w artykule 1 ustawy, który mówi, że język polski jest włącznie językiem urzędowym, opuszczono wyraz „wyłącznie“. Pozatem domagał się skreślenia w art. 5 ustawy następującego zdania: „Protokóły, sprawozdania, wnioski i interpelacje powinny być pisane w języku polskim“. Dokumenty pisane w języku niemieckim są nieważne. Kierownicy i biura sejmików powiatowych i rad gminnych urzędują wyłącznie w języku polskim.

Poseł Machaj PPS. poparł wniosek niemiecki. Poseł Janicki, i poseł Rybarz (blok narodowy) wystąpili ostro przeciwko żądaniom Niemców. P. Grajet (NPR.) w dobitnych słowach charakteryzował nielojalność niektórych urzędników niemieckich, pracujących w polskiej służbie. W głosowaniu odrzucono głosami N. P. R i Bloku Narodowego wniosek niemiecki i przyjęto ustawę w drugiem czytaniu.

Następnie przyjęto w trzeciem czytaniu ustawę o zmianie ordynacji ubezpieczeniowej. Na tem posiedzenie zamknięto.

Sprawa Niewiadomskiego.

Warszawa, 13. 1. (Tel. wł.) W imieniu rodziny śp. prezydenta Narutowicza adwokat Paschalski według wiadomości „Kurjera Polskiego“ — ma złożyć na ręce p. prezydenta prośbę o ułaskawienie Eligjusza Niewiadomskiego.

Z konferencji lozańskiej.

Lozanna, 12. 1. (Pat.) Pomimo chwilowych nieporozumień pomiędzy delegacją grecką a turecką ostatecznie osiągnięto jednakże porozumienie co do sprawy mniejszości narodowych oraz powinności wojskowej. Ustalono mianowicie, że służba w wojsku tureckiem będzie jednakowo obowiązująca dla wszystkich poddanych tureckich bez różnicy narodowości lub wyznania.

Lozanna, 12. 1. (Pat. Szwajcarska agencja telegraf.) Odpowiedź sprzymierzonych na ostatnią notę Czicżerina, protestują przeciwko wykluczeniu delegacji sowieckiej, od udziału w obradach w kwestji cieśnin, przypomina del. sow. że komisja dla spraw cieśnin odbyła 7 posiedzeń, w których delegaci rosyjscy mogli byli wziąć udział, dalej zaznacza, że rzeczoznawcy rosyjscy mogli byli być w kontakcie z rzeczoznawcami państw sprzymierzonych oraz z rzeczoznawcami tu obecnymi. „Sprzymierzeni prześlą delegacji rosyjskiej projekt układu w sprawie cieśnin.

Lozanna, 12. 1. (Pat.-Szwajc. Ag. Tel.) Krasin opuścił Lozannę.

Protesty Niemiec.

Paryż, 12. 1. (Pat-P. R.) Poseł niemiecki opuścił Paryż bez uprzedniego zawiadomienia o tym fakcie rządu francuskiego.

Rzym, 12. 1. (Pat. W. B. K.) Ambasador niemiecki wręczył wczoraj wieczorem rządowi włoskiemu notę, protestującą przeciwko okupowaniu przez Francuzów zagłębia Ruhry.

(Podobnie zaprotestowano u wszystkich rządów aliancskich oraz wszelkich innych rządów Europy, Stanów Zjednoczonych i Japonji).

FERDYNAND HOESICK.

Ostatni parnasista.

Poeta Jan Pietrzycki wygłosi w Grudziądzu w środę, dnia 17 bm. i w czwartek, dnia 18 bm. dwa publiczne wykłady na temat: „Dzisiejszy bolszewizm w przepowiedniach Zygmunta Krasińskiego“ i „Czy Mickiewicz był spirytystą?“ (Przyp. Red.)

Przed kilku laty wpisał Jan Pietrzycki jednej z pań krakowskich do pamiętnika następującą „piosenkę rycerską“:

Przeciw potwarczej ludzkiej złości
W mym mieczu broń jest twej piękności!

A gdyby przeczył kto twej sławie,
Zerwę mu z hełmu pióra pawie!

Lecz, jeśli koń mój biały padnie,
A śmierć ugodzi kopią zdradnie,

Niech w pokoleniach pamięć sięga,
Że w bój mnie wiodła twoja wstęga!

W wierszu tym pobrzmiewa najwyraźniej echo pieśni trubadurów prowansalskich, a więc echo średniowiecza, czyli bardzo odległej przeszłości. W poezjach Pietrzyckiego są jednak echa jeszcze odleglejsze, to uwielbienie klasycznego piękna świata starożytnego. Jednem słowem, w chwili, gdy najnowsza poezja polska kroczy po futurystycznych szlakach przyszłości, Pietrzycki hołduje przeszłości dalszej i bliższej. Przez tę bliższą przeszłość należy mieć na myśli parnasistów francuskiw i włoskich, francuskich z Leconte de Lisle'm, włoskich z d'Annunziem na czele. Bo że Pietrzycki jest parnasistą najczystszej wody, i to w dzisiejszym powojennym okresie, gdy poetycka młodzież naprawdę się „klasycyzmu zrzekła“, tego w pierwszym rzędzie dowodzi jego liryka wśród której przeważają tematy klasyczne, greckie i rzymskie, a następnie świadczy o tem, pod powłoką symbolu ów tak popularny wiersz Pietrzyckiego, nowa żałosna skarga starożytnego posągu marmurowego, który niegdyś, za czasów Cezarów, był rzymskim bogiem, a który obecnie, strącony z marmurowej groty, leży na dnie sadzawki.

Dawniej, gdy kwitła poezja klasyczna, (opowiada ten „bóg marmurowy“):

Byłem białym posągiem, wykutym w marmurze,
U stóp mych purpurowe, młode drżały róże.
Przedemna srebrne wokół wyrzucając błyski,
W dnie cysterny zamknięte biły wodotryski.

Źrenice me do słońca i blasku tęskniące,
Kochały na błękitach złote włoskie słońce,
Co świateł bursztynowe rozlewało kruże
Na bijące fontanny na mirty i róże.

Dziś, gdy „młoda Polska“ hołduje modernizmowi i ekspresjonizmowi, taki „marmurowy bóg“ został strącony z piedestału, a poeta, który dlań jeszcze żywi pietyzm, sam sobie wydaje się anachronizmem.

Sen się prześnił! Pieśń słońca na ustach mi kona!
Jakiś psotnik kamieniem rozbił me ramiona.
I szałem uniesiony złośliwej pustoty
W pień sadzawki mnie strącił z marmurowej groty.

Oto dzisiejsza dola poezji klasycznej, a zarazem dola poety-parnasisty, hołdującego nieskazitelnie pięknej formie wiersza, wzorowanej na klasykach greckich, rzymskich i włoskich, tudzież treści jasnej i zdrowej, pogodnej i pełnej słońca.

Pietrzycki dużo w swem życiu i doskonale tłomaczył liryków greckich i rzymskich: Anakreonta, Safonę, Tibulla i Horacego i przeważnie w wierszach, nastrojonych na ton Muzy klasycznej.

Forma, którą sobie poeta upodobał specjalnie, a którą włada kunsztownie, jest sonet, tak modny w poezji współczesnej, nietyle dzięki Petrarce, ile raczej dzięki Heredii. W poezji Pitrzyckiego jest wiele sonetów, wszystkie nieskazitelne formą. Nie rzadziej również używa poeta formy prostolinijnego, klasycznego wiersza, rymowanego wiersz za wierszem i w formie, jakby cyzelatorskiej roboty, daje spokojny, pełny w swych klasycznych kształtach obraz. Oto naprzykład wiersz, zatytułowany „Fontanna Borgeze“:

Wybory do Rad Gminnych, sołtysów i ławników.

Jak już wczoraj pisaliśmy, odbędą się dnia 4 marca rb. wybory do Rad Gminnych oraz sołtysów i ławników w gminach z Zgromadzeniem Gminnem, wybór sołtysów i ławników w gminach z Radą Gmin., zaś 3. IV. Uwzględnić przytem należy, że Rady Gminne posiadają gminy z 101 i więcej wyborcami, Zgromadzenie Gminne zaś gminy do 100 wyborców. W miejsce Zgromadzenia wstępuje w tych gminach, w których liczba uprawnionych do głosowania wynosiła dotąd mniej niż sto, od czasu, kiedy lista uprawnionych do głosowania wykaże, że jest ich 101 lub ponadto, Rada Gminna.

Rada Gminna składa się z sołtysa, ławników i radnych. Na 20 wyborców przypada 1 radny, resztę, poniżej 20 uważa się za pełne 20. Liczba członków Rady (sołtysa, ławników i radnych) przekraczać nie może liczby 24.

Wybory do Rady Gminnej są tajne, bezpośrednie, powszechne i proporcjonalne. Na radnych wybrać nie można urzędników, przez których państwo wykonuje władzę nadzorczą nad gminami płatnych urzędników gminnych, urzędników prokuratorji i wykonawczych urzędników policyjnych. Krewni i powinowaci w linji prostej jako też krewni w linji bocznej drugiego stopnia nie mogą być równocześnie członkami samej Rady.

W czasie od 15 do 25 stycznia winna być lista członków gminy wyłożona do publicznej wiadomości w miejscu poprzednio ogłoszonem.

Równocześnie z wyłożeniem listy ogłosi sołtys dzień, godzinę i miejsce wyborów; równocześnie powołuje sołtys komisję wyborcza. Od dnia wyłożenia listy wolno każdemu członkowi gminy wnosić w przeciągu dwu tygodni na ręce sołtysa sprzeciwy co do ważności listy.

Jeśli nazwisko objętego listą uprawnionych do głosowania ma być wykreślone, winien go sołtys o tem uwiadomić z podaniem przyczyn na 7 dni przed wykreśleniem.

W ciagu 4 tygodni wolno składać listy propozycyjne na ręce przewodniczącego komisji wyborczej.

Od rozstrzygnięć komisji wyborczej, które są tymczasowo obowiązujące, służy wyborcy prawo sprzeciwu, który wnosić należy w przeciągu 14 dni na ręce sołtysa do Wydziału Powiatowego, który rozstrzyga ostatecznie. Wniesienie sprzeciwu nie wpływa na termin wyborów.

Głosuje się na listę propozycyjną. W liście propozycyjnej należy umieścić kandydatów jednego pod drugim, podając imię, nazwisko, wiek, zawód i miejsce zamieszkania kandydatów. Lista propozycyjna zawierać musi liczbę kandydatów o połowę większą od ilości radnych, których się ma wybrać przyczem ułamek uważa się za liczbę cała. Lista propozycyjna podpisaną być winna przynajmniej przez 10 wyborców. Kandydata wymienionego w kilku listach propozycyjnych pozostawia się tylko na tej liście, na której jest mianowany na miejscu najwyższem.

Komisja wyborcza składa się z Sołtysa lub jego zastępcy jako przewodniczącego i dwóch mężów zaufania powołanych przez niego z pośród wyborców.

Głosowanie odbywa się kartkami. Kartka winna zawierać albo numer listy, albo też wszystkie nazwiska kandydatów listy propozycyjnej, na którą wyborca głosuje w tym samym porządku, jak je wylicza lista propozycyjna.

Nieważne są kartki wyborcze, które: 1) nie są oddane w kopercie urzędowej; 2) nieczytelne; 3) niejasne co do oznaczenia kandydatów; 4) zawierają zastrzeżenia; 5) nie odpowiadają jednej z ogłoszonych list propozycyjnych.

Kilka równo brzmiacych kartek w jednej kopercie uważa się za jeden głos. O ważności kartek wyborczych decyduje komisja wyborcza.

Sprzeciwy przeciwko ważności wyborów wnosić należy na ręce sołtysa w przeciagu 14 dni od dnia ogłoszenia wyniku wyborów.

Wybór sołtysa i ławników. Sołtysa i ławników wybiera Zgromadzenie Gminne (Rada Gminna) z grona członków gminy na lat trzy. Po trzechletniem piastowaniu urzędu wybrać można dotychczasowego sołtysa na następnych lat sześć

W gminach liczących więcej niż 1 000 mieszkańców może Rada Gminna uchwalić ustanowienie sołtysa płatnego. Sołtysa płatnego wybiera się na przeciąg lat 12. Sołtysem płatnym może być także osoba z poza grona członków gminy.

W większych gminach ustanowić można za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych w drodze statutu lokalnego jednego lub więcej płatnych ławników, o ile rozmiar albo właściwość spraw Zarządu Gminnego tego wymaga. Liczba płatnych ławników przekraczać nie może jednej trzeciej ogólnej liczby ławników. Ławników płatnych, którymi mogą być osoby z poza grona członków gminy, wybiera się na lat 12.

W gminach, w których liczba do głosowania wynosi mniej niż 101, przeprowadza się wybory w myśl następujących przepisów:

W czasie od 15 do 23 stycznia winna być lista członków gminy wyłożona do publicznej wiadomości w miejscu poprzednie ogłoszonem. Równocześnie z wyłożeniem listy ogłosi sołtys dzień, godzinę i miejsce wyborów. Od dnia wyłożenia listy wolno każdemu członkowi gminy wnosić w przeciągu dwu tygodni na ręce sołtysa sprzeciwy co do ważności listy.

Wybory są powszechne, równe, bezpośrednie i tajne. Głosowanie odbywa się kartkami. Nieważne są kartki wyborczę, które: nie są oddane w kopercie urzędowej, nieczytelne, niejasne co do oznaczenia kandydata, zawierają zastrzeżenia, zawierają nazwisko osoby nieobieralnej. Kilka równobrzmiących kartek w jednej kopercie uważa się za jeden głos. Wszystkie nieważne kartki uważa się za nieoddane.

Wszyscy dotychczas radni wybrani kończą swoje urzędowanie w dniu 1 kwietnia 1923 r.

Do tego rozporządzenia wydało ministerstwo, także dnia 25 marca t. r. przepisy wykonawcze, które dotyczą głównie komisji wyborczych i sołtysów, określając ich czynności. Interesowanych odsyłamy po szczegóły do ogłoszeń urzędowych w „Orędowniku Powiatowym“. Podaliśmy wyżej tylko to wszystko, co interesuje poszczególnego wyborcę.

Kto atoli posiada prawo wyborcze?

Określają to artykuły 1 i 2 przepisów wykonawczych:

Każdy sołtys sporządzi niezwłocznie listę tych wszystkich członków gminy, tak mężczyzn jak i kobiet, którzy ukończyli 20 rok życia, i w chwili wyłożenia listy przynajmniej od 12 miesięcy mają w obrębie gminy miejsce stałego zamieszkania. Członkami gminy mogą być tylko obywatele Państwa Polskiego.

Obywatelstwo Państwa Polskiego posiada każda osoba bez różnicy płci, wieku, wyznania i narodowości, która jest osiedlona w granicach Państwa Polskiego, o ile nie służy jej obywatelstwo innego państwa. Z pośród tych osób odróżnić należy: 1) osoby mieszkające na obszarze b. dzielnicy pruskiej, 2) osoby mieszkające w obszarze b. Królestwa Kongresowego, 3) osoby mieszkające na obszarze stanowiącym poprzednio część składową państwa austrjacko-węgierskiego.

Co do osób pod 1: Tu odróżnić należy tych, którzy już przed 1 styczniem 1908 roku mieli na tym obszarze miejsce stałego zamieszkania od tych, którzy osiedlili się dopiero po tym dniu. Pierwsi są obywatelami Państwa Polskiego bez zastrzeżeń o ile nie wykonali przysługującego im prawa opcji, drudzy zaś tylko wtedy, gdy prawo obywatelstwa zostało im nadane, lub gdy są pochodzenia polskiego i nabedą obywatelstwo przez odpowiednią deklarację w myśl art. 3 ustawy o obywatelstwie. Art. ten brzmi. Obywatele państw innych pochodzenia polskiego, oraz ich potomkowie uznani będą za obywateli Państwa Polskiego, skoro po powrocie dó Polskiego Państwa w urzędzie administracyjnym miejsca swego zamieszkania złożą dowody pochodzenia polskiego wraz z oświadczeniem, że chcą być obywatelami polskimi i zrzekają się obywatelstwa innego państwa.

Co do osób pod 2: Z tych osób posiadają obywatelstwo Państwa Polskiego te, które są zapisane lub mają prawo być zapisanemi do ksiąg stałej ludności Królestwa Polskiego.

Co do osób pod 3: Z tych osób te, które są przynależne do jednej z gmin tego obszaru Państwa Polskiego, który stanowił część składową państwa austrjacko-węgierskiego. Obywatelem Państwa Polskiego jest dalej ta osoba, która urodziła się na obszarze Państwa Polskiego, o ile nie przysługuje jej obywatelstwo innego państwa. Także cudzoziemka, która poślubiła obywatela Państwa Polskiego jest obywatelką tego państwa.

Wyrok w procesie Ś-tojurskim.

Lwów. (A. W.) W 36-tym dniu rozprawy t. j. 11 bm. zapadł o godzinie 8-mej wieczorem wyrok w procesie przeciw komunistom świętojurskim.

Rozprawa ranna rozpoczęła się resume przewodniczącego, które trwało do godziny 12-tej.

Co do 9 oskarżonych postawiono trzy pytania: 1. W kierunku zbrodni zdrady głównej przez podżeganie, na który ustawa karna przewiduję karę śmierci, 2. W kierunku dalszego udziału tej zbrodni (długoletnie więzienie), 3. W kierunku zbrodni zaburzenia spokoju publicznego z par. 65 ustawy karnej. Przeciwko reszcie oskarżonych pytania opiewały w kierunku zbrodni zdrady stanu i zbrodni zaburzenia spokoju publicznego.

Sędziowie przysięgli udali się następnie na naradę, która trwała prawie do godziny 5 po południu.

Werdykt sędziów przysięgłych zaprzeczył wszelkim pytaniom o zbrodnię zdrady głównej, zatwierdził tylko pytania w kierunku zbrodni zaburzenia spokoju publicznego i to tylko co do 10-ciu oskarżonych.

Na podstawie werdyktu sędziów przysięgłych Trybunał skazał na trzy lata ciężkiego więzienia: Stefana Królikowskiego posła komunistycznego z Warszawy, Kazimierza Cichowskiego, Józefa Krytyka, na 2 i pół roku ciężkiego więzienia; Izydora Seneka, słuchacza politechniki lwowskiej, Nestora Chomena, absolwenta filozofji we Lwowie, Adolfa Junga słuchacza praw w Kijowie, Mojżesza Rädera, krawca, na 2 lata ciężkiego więzienia; Jana Wańtucha i Jurka Matwijowa. Resztę oskarżonych w liczbie 29-ciu między innemi dr. Grosserową, która sama się przyznała do czynnego udziału w partji komunistycznej, trybunał uwolnił.

Po ogłoszeniu wyroku zabrał głos prokurator i uznał prawomocność wyroku tylko co do 12 uwolnionych osób, godząc się na wypuszczenie ich na wolność. Natomiast zgłosił zażalenie nieważności co do 10 zasądzonych z powodu uwolnienia ich od zarzutu zbrodni zdrady głównej oraz co do reszty 17-tu uwolnionych, żądając równocześnie zatrzymania ich w więzieniu. W odpowiedzi na to wszyscy obrońcy po kolei zaczęli zgłaszać zażalenia nieważności i odwołania co do wysokości kary. Wreszcie protestowali przeciwko wnioskowi prokuratora na zatrzymanie w więzieniu uwolnionych 17 oskarżonych.

Trybunał po naradzie uchwalił wypuścić na wolną stopę Korbutiaka, Mojsego, Meszarosa, dwóch braci Senyciów, Bergmana, Helo, Wybrucha i Klusa.

O godzinie 8-mej minut 15 rozprawa została **zakończona.**

Giełdy.

Poznań, 12. 1. (Tel. wł.) **Giełda zbożowa:** (Za 100 kg. loco Poznań). Żyto nowe 64 000—67 000, pszenica 85 000—88 000, jęczmień browarowy 49 000—51 000, owies 51 000—54 000, mąka żytnia 70 procent 98 000—104 000, mąka pszenna 65 procent 125 000—129 000, ospa żytnia 38 000, ospa pszenna 39 000, ziemniaki fabryczne 4 400—4 800, groch polny 70 000—80 000, groch Wiktorja 100 000—110 000, siano żytnie luźne 12 000—13 000, prasowane 15 000—16 000, słoma luźna 14 000—15 000, słoma prasowana 17 000—18 000.

Poznań, 12. 1. (Tel. wł.) **Targ bydlęcy:** (Za 100 kg. żywej wagi). Bydło rogate I klasy 220 000—240 000, II kalsy 170 000—190 000, III klasy 120 000—140 000, cielęta I klasy 240 000—250 000, II klasy 200 000—220 000, świnie I klasy 390 000, II klasy 370 000, III klasy 300 000—350 000, owce I klasy 160 000—170 000, prosięta za parę 160 000—180 000 marek.

Gdańsk, 13. 1. (Tel wł.) ***Mrk. pol. 48—48½, dolary St. Zj. 10300—10600.***

To gra fontanna Borgeze — — —
Z marmurowego kielicha
Płynie szpalerem ogrodu pieśń kryształowa
i cicha —
Jakaś zamierzchła wspomnieniem, jakaś przedziwnie kojąca. . .

Po szklanych, srebrnych wód strunach snuje
się błękit miesiąca.
Po starych misach kamiennych, na rzeźb
zmurszałe obręcze
Księżyc błękitne i białe rozpina sieci pajęcze.

To gra fontanna Borgeze — — —
Ciche w pałacu komnaty
Śnią czar dalekiej przeszłości skroś księżycowej poświaty . . .
I czeka pałac srebrzysty, czy nie przybędzie
doń w gości
Rzym kardynałów, papieży — Rzym barokowej miłości.

Dokoła ogród kwitnący . . . w kwietnym
szpalerze coś wzdycha — —
To gra fontanna Borgeze z marmurowego
kielicha . . .

Już to wogóle przeszłość. zwłaszcza wcielona w dzieła sztuki, przemawia do Pietrzyckiego najsilniej. W swych podróżach po Europie, po Francji, Szwajcarji, a zwłaszcza po Włoszech, które są Pietrzyckiemu drugą ojczyzną, największą zadumę budzą w nim. jako poecie zabytki dawnych wieków. Paryż dał mu szereg tematów poetyckich. Czując się jednak pod „niebem Włoch“ najbardziej w swoim żywiole, Pietrzycki najprzedziwniej odczuwa ich poezję, czy to gdy chodzi o piękno pejzażu, o czar włoskiego morza, pełnego gorących kolorów, czy też z niemniejszem przejęciem ogląda średniowieczne malowidła „na murze klasztornym“, a gdy w jednym klasztorze we Florencji ujrzał fresk może Fra Angelica (bo tyle w nim dziecięcio-mistycznej kompozycji), uczcił go takim, ilustrującym świetnie styl obrazu, wierszem pod tytułem: „Fresk w krużganku klasztornym“:

Słońce rozsnuło pozłociste krosna . . .
Na starym fresku zaśmiała się wiosna —
W powietrznych świateł szafirowej toni
Młody, różowy zakwitł kwiat jabłoni.

Ponad słoneczną, błękitną rozwieją
Na srebrnych skrzydłach anioły się chwieją
I niosą, jakby słoneczne podzwonne,
Pęki jabłonek przed śpiącą Madonnę . . .

Takiem widzeniem mnich, sercem pokorny
Ozdobił stary krużganek klasztorny.

Rozkochany w pięknościach ziemi włoskiej, Pietrzycki inaczej nastraja się w Wenecji wobec „Madonny na lagunie“, której stary obraz na wbitym w morze palu „w kwietnej sukience cały płoni się krasą kwitnącą i wonią“; inaczej we Weronie wobec „domu Kapuletów“, przez którego „muru szczeliny chwieją się białe z ogrodu jaśminy“; inaczej „w starej Pizie nad Arnem“ przed freskiem Lorenzettiego; inaczej w Neapolu, który „w błękitnym przestworze amfiladą ścian białych odbija się w morzu“; a inaczej w Rzymie na murach Forum Romanum, gdzie w nim budzi się klasyk i wielbiciel „nadobnej Wergila piosenki“. Z tego klasycznego nastroju zrodził się prawdziwie horacjański wiersz, zaczynający się w taki iście rzymski sposób:

Kajusie, przyjacielu! Wdziejmy białe togi!
Na Forum nasze stare czekają nas bogi;
Spogląda na nas z góry cesarów Rzym dumny.
Będziem gwarzyć pod łukiem Tytusa... Kolumny
Nas okolą, co próchnem na gruzach się wsparły
I z posągu powita nas cesarz umarły . . .

Od poety, który tak odczuwa świat klasyczny, trudno wymagać, ażeby był modernista. Co pewna, iż w dzisiejszych nerwowych czasach, te jego kunsztowne pod względem formy, a klasycznym duchem owiane poezje, są dziwnie kojącą i ożywczą lekturą. Kto wie nawet, czy to właśnie nie stanowi ich oryginalności.

Odezwa.

Wielka Kwesta na Pomorzu pod hasłem „Ratujcie Dzieci" rozpoczęła się dnia 31 grudnia 1922 r. i trwać będzie do 31 stycznia 1923 r. Chcąc bliżej zaznajomić społeczeństwo polskie miasta Grudziądza z zakresem działalności Pom. Tow. Opieki nad dziećmi, podajemy wykaz Instytucji i Zakładów, prowadzonych przez tę starą i dobrze znaną na Pomorzu firmę

INSTYTUCJE:

1) Żłóbek Pomorski w Toruniu, ulica Bydgoska, na 50 dzieci;
2) Schronisko Im. gen. Hallera w Ostrowitem pod Golubiem pow. wąbrzeski, na 45 dzieci;
3) Stacja przejściowa dla dzieci w Toruniu, ul. Wielkie Garbary, na 18 dzieci;
4) Kuchnia mleczna dla niemowląt w Toruniu, ul. Wielkie Garbary, opatruje dziennie 60 dzieci;
5) Ambulatorjum dla dzieci i bezpłatna pomoc lekarska, Toruń, Wielkie Garbary 17;
6) Poradnia dla matek bezpłatna, Toruń, ul. Wielkie Garbary 17;
7) Kolonja Lecznicza błog. Andrzeja Boboli w Gdyni nad Bałtykiem, na 200 dzieci w ciągu 4 sezonów korzysta rocznie 800 dzieci.

Dzieci utrzymywane przez Pom. Tow. Opieki nad dziećmi stale w zakładach:

a) Chojnice, Zakład chłopców, 92 chłopców;
b) Chełmno, Zakład Sióstr Miłosierdzia, 40 dzieci;
c) Grudziądz, Zakład SS. Elżbietanek, 16 dziewczynek;
d) Grudziądz, Sierociniec przy ulicy Bydgoskiej, 33 chłopców;
e) Tuszewo pod Grudziądzem, Schronisko dla repatriantek, 51 dziewczynek;
f) Bydgoszcz, Zakład św. Florjana, 10 dzieci;
g) Lubawa, Zakład Sióstr Miłosierdzia, 35 dziewczynek.

Wykaz instytucji i zakładów, a przedewszystkiem liczba sierot, które stale lub czasowo korzystają z dobrodziejstw Pom. Tow. Opieki nad dziećmi mówią same za siebie. Sądzimy, że każdy uczciwy człowiek zrozumie, że nam w Polsce nie wolno dopuścić do tego, ażeby w tych instytucjach i zakładach był głód, albo żeby, co gorsze, z braku poparcia i zrozumienia trzeba było biedne sieroty wydalić z zakładów i pozostawić bez opieki. Zwracamy się zatem do tych wszystkich, którzy w kawiarniach i restauracjach wśród zabaw i wesołej muzyki spędzają życie, niechaj nie żałują i również hojną ręka rzucą ofiarę raz w roku na cele „Ratujcie Dzieci", wreszcie ci, którzy zawsze i wszędzie wedle sił i możności dają co mogą, pojmując, że drobnemi ofiarami na wszystkie dobre cele budujemy silne fundamenty pod młodą a biedną naszą Ojczyznę. Pamiętajmy, że dzieci to przyszłość narodu naszego, nie dajmy im zatem ginąć z powodu nieprzychylnych warunków, niechaj w dniu kwesty każda ręka złoży swój datek na „Ratujcie Dzieci".

Komitet organizacyjny na miasto Grudziądz.
przewodnicząca Helena Kunertowa, skarbniczka Klimkowa, sekretarki Adamowa Poszwińska i Jadwiga Schmidtowa.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Niedziela: Hilarjuszapap. Wschód słońca 8.8, zachód 4.11. Wschód księżyca 5.15, zachód 2.9.

MUZEUM otwarte w środy i soboty od 12—2, w niedziele i święta od 11—2 godz.

BIBLJOTEKA I CZYTELNIA T. C. L. otwarta w dni powszednie od godz. 5—7, dla dzieci w środy i soboty od godz. 4—5.

—** REPERTUAR TEATRU MIEJSKIEGO. Dziś w sobotę „Sublokatorka". Jutro w niedzielę „Spirytyści".

—** Z TEATRU MIEJSKIEGO. Dziś w sobotę grana z nadzwyczajnym powodzeniem „Sublokatorka" a w niedzielę cieszący się nie mniejszą sympatją „Spirytyści" grane przez cały zespół z werwą i z iście farsowym rozmachem. R. C.

—** KALENDARZ ŚCIENNY NA ROK 1923 dołączamy naszym czytelnikom do dzisiejszego numeru „Głosu Pomorskiego".

—** ZEBRANIE ORGANIZACYJNE KOMITETU OBCHODU OSWOBODZENIA GRUDZIĄDZA odbyło się wczoraj o godzinie 6-tej na sali obrad Rady miejskiej. Przybyli przedstawiciele prawie wszystkich władz i instytucji. Na przewodniczącego zebranie wybrało jednogłośnie p. prez. Włodka, który w krótkiem przemówieniu przedstawił w krótkich zarysach zeszłoroczny program obchodu i projekt magistratu na rok bieżący. Z przemówienia wyłoniła się dyskusja, w której rzucono kilka projektów rozbieżnych. Wobec tego wybrano komisję, której zlecono najdalej idący projekt p. prez. Włodka zrealizować. Do komisji wybrano pp.: prezydenta Włodka, generała Ładosia, prezesa Sokoła p. Filipowskiego, prezesa Towarzystwa Powstańców i Wojaków p. Maciejewskiego, ks. dyr. Pelkę, redaktora Złotkowskiego, przedstawiciela kolejarzy p. Jabłońskiego, insp. szkolnego p. Ossowskiego, pp. Zyborską i Kraszonową, pp.: Wielgosza, radcę miejsk. Marchlewskiego, Gańczę i ks. Wojewodę. Z tej komisji, składającej się z 14 osób, wyłoniło się kilka podkomisji, które pracować będą nad przeprowadzeniem poszczególnych części programu. Po wyborze komisji zamknął p. prezydent zebranie, dziękując obecnym za liczne przybycie. Pozostała tylko jeszcze komisja, która obradowała w komplecie nad szczegółami programu. Dzień obchodu ustanowiono definitywnie na 28 bm. Dzień obchodu poprzedzi w wigilię capstrzyk. Sam obchód rozpocznie się solennem nabożeństwem polowem na Placu 23-go Stycznia, gdzie odbędzie się także poświęcenie sztandaru Towarzystwa Powstańców i Wojaków i bieg okrężny. Po południu i wieczorem przedstawienia w Teatrze, w Hotelu Warszawskim zabawa Wojaków.

Szczegóły programu podamy krótko przed dniem obchodu. Prezydjum miasta komunikuje nam, że towarzystwa i instytucje, chcące brać udział w obchodzie winne zgłosić swój udział najpóźniej do dnia 23 stycznia u naczelnego sekretarza magistratu. Obchód zapowiada się wspaniale. Oczekiwać należy w tem dziele współpracy całego społeczeństwa i pogody na ten dzień a zapewne stanie się on wielkim i uroczystym, jakim powinien być jako rocznica tak wielkiego, pamiętnego dnia oswobodzenia Grudziądza.

—** **Popis szkół powszechnych i szkoły wydziałowej** przyniósł miłe rozczarowanie dla wszystkich, którzy wzięli w nim udział. Sala teatralna zapełniona po brzegi. Każdy z publiczności zaciekawiony w najwyższym stopniu. Kilka minut po godz. 7-mej, ze sceny przemawia w nadzwyczaj sympatycznych słowach rektor Niemczyk na temat „łączności szkoły z domem". Po przemówieniu rozpoczyna się szereg produkcji dzieci szkolnych. Popisy chóralne zajmują główną część programu. Utwory Kotarbińskiego, Goszczyńskiego, Lenartowicza, Ujejskiego, Moniuszki, Grubera, Krogulskiego, Żukowskiego, Sulczyńskiego, Szuberta, Hille i Mickiewicza w swoistej intepretacji dyrygentów chórów pp.: Skowrońskiego, Gebharda, Ziętarskiego, Empla i Brzezińskiego zyskują długotrwałe oklaski.

Z tych popisów chóralnych przebiła przedewszystkiem praca dyrygentów która dała tak wspaniałe wyniki. Pod adresem wykonawców — uczniów i uczenic szkół powszechnych i wydziałowej — trzeba bezstronnie przyznać, że zachowywali się bez zarzutu.

Druga część programu była o wiele więcej urozmaicona. Śpiewy chóralne przepleciono deklamacja, gimnastyką, a przedewszystkiem tańcami: cygańskim i korowodem pomysłów pp.: Bączyńskiej, Winogrodzkiej i Wielątkównej. Prócz orkiestry teatralnej p. Dawidowicza, która wywiązała się z akompaniamentu zupełnie poprawnie, akompaniament fortepianowy p. Skworzowej prowadzony nadzwyczaj dyskretnie, zyskał ogólne uznanie.

Wrażenie odniesione z popisu szkół powszechnych i wydziałowej, — jak zaobserwowaliśmy — było nadzwyczaj datnie. Wieczór zorganizowany był sprężyście i pomysłowo, w czem główna zasługa p. inspektora Ossowskiego i pp. rektorów szkół, jako i nie mniej sił nauczycielskich, które pozatem pilnowały porządku.

Jednem słowem wczorajszy popis należał do najudatniejszych, jakie mieliśmy w Grudziadzu.

—** **KONCERT WOKALNO-INSTRUMENTALNY.** Towarzystwo śpiewu „Lutnia" przygotowuje jak nam donoszą na dzień 19 lutego koncert wokalno-instrumentalny, któy ma się odbyć tegoż dnia z współudziałem orkiestry wojskowej w Teatrze Miejskim. Pan Heyna, dyrygent Towarzystwa opracowuje doborowy program, który pdamí w swoim czasie.

—** **WYKŁADY JANA PIETRZYCKIEGO W GRUDZIĄDZU.** Zapowiedziane na środę 17 bm. i czwartek 18 bm. w auli Gimnazjum Klasycznego dwa publiczne wykłady poety Jana Pietrzyckiego na temat: „Dzisiejszy bolszewizm w przepowiedniach Zygmunta Krasińskiego" i „Czy Mickiewicz był spirytystą"? obudziły w naszem mieście niezwykle żywe zainteresowanie. Zwracamy uwagę czytelnikom na dzisiejszy nasz felieton pod tytułem „Ostatni parnasista", pióra znanego historyka literatury Ferdynanda Hoesicka przynoszący charakterystykę twórczości poetyckiej Pietrzyckiego, którego w tym tygodniu miasto nasze będzie miało sposobność poznać, jako doskonałego prelegenta. Dochód z wykładów Pietrzyckiego przeznaczony na Instytucję Polskich Wykładów Powszechnych w Gdańsku. Bilety w cenie 500 marek (dla młodzieży 200 marek) będą do nabycia tylko przy wejściu na salę, Początek obydwóch wykładów o godzinie 8-mej wieczorem.

—** **MECZ PIŁKI NOŻNEJ.** W niedzielę dnia 14 bm. o godzinie 2 po południu spotkają się dwie najlepsze drużyny piłki nożnej, to jest Powiwol I i V. F. L. I na boisku koszary Jagiełły celem rozegrania meczu. Gra zapowiada się interesujaco.

—** **ZGŁOSZENIA NA 6-CIO TYGODNIOWY KURS GIMNASTYCZNO-STRZELECKI.** Wszyscy kandydaci na 6-cio tygodniowy kurs przysposobienia rezerw (gimnastyczno-strzelecki), którzy złożyli odpowiednie deklaracje w P. K. U. mają się zgłosić na powyższy kurs w poniedziałek 15 bm. do godziny 20-tej w Szkole Podof. Piechoty nr. 2 w Grudziądzu (Chełmińskie Przedmieście) gdzie dostaną mieszkanie, ubranie, wyżywienie i żołd. Koszta podróży będą zwrócone na miejscu.

Pożądanem jest, aby zgłaszający się wzięli ze sobą sportowe ubranie i instrumenty muzyczne.

—** **Z TARGU.** Dzisiejszy targ bardzo ożywiony. Zniesiono bardzo wiele masła, mało jaj. Masło przynosi dzisiaj 3 000 do 3 500 marek, jaja 3 300 i więcej. Z warzyw kosztują marchew 50—100 marek, pasternak taksamo, selery funt 700 marek, cebuli 150 marek, kapusta 250 marek biała, czerwona 350 marek. Ceny za jabłka wahają się od 150 do 300 i więcej za funt, za śliwki i owoce mieszane, suszone 700 marek. Innych towarów bardzo mało na targu, prawdopodobnie z powodu przymrozku, jaki mieliśmy dzisiejszej nocy.

—** **Z URZĘDU STANU CYWILNEGO.** Zgony za czas od 1 do 11 stycznia br. Józefa Czablewska, z domu Jeszke 72 lata, Rozalja Składanowska z domu Jobs, 72 lat, Monika Lewandowska 10 miesięcy, Irena Seidler 5 lat, Franciszek Sadowski 5 miesięcy, Włodzimierz Fenske 3 miesiące, Irena Urszula Dulka 4 miesiące, Józefina Klar z domu Rauch 77 lat, Paulina Marchlewska z domu Kowalska 65 lat, Helmut Preuss 1 miesiąc, Tadeusz Początek 2 miesiące, Gerhard Dietrich 4 lata, Justyna Voss z domu Herzberg 72 lata, Anna Wardalińska 2 miesiące, Anna Malinowska 1 dzień, Urszula Załanowska 1 miesiąc, Stefanja Rekowska z domu Ogórkiewicz 29 lat, Maja Alter 1 dzień kapitalista Gustaw Bartsch 73 lat, niezamężna Mina Kohnert 35 lat, urzędnik bankowy Maks Heinrich Neumann 22 lat, Anastazja Piotrowska z domu Orembocka 26 lat, właściciel domu Jan Tymiński 31 lat, Emil Buttner ile lat niewiadomo, Dawid Józef Grzebmacher 7 miesięcy, Wanda Wardalińska 2 miesiące, Weronika Petrykowska z domu Wardyn 34 lat, robotnik Roman Małaś 29 lat, Karól Liszak 6 miesięcy, Irena Czaplewska 14 dni. Ślubów zawarto 4. Urodzeń płci męskiej 31, płci żeńskiej 30.

—** **UKARANI AMATORZY KISZEK.** Za kradzież różnych wyrobów mięsnych odpowiadali w dniu 10 bm. przed tutejszą Izbą karna J. Kwadrowski i Stefan Gusiow z Warszawy. Po przeprowadzeniu rozprawy sąd skazał Kr. na 3 miesiące więzienia. G. został uwolniony od winy i kary.

—** **ZA NAPAD ULICZNY** i rabunek 27 tysięcy marek i jednej pary szorów skazany został w dniu 10 bm. przez tutejszą Izbę karną niej. Maks Ebert, rzeźnik z Hanowa na 8 miesięcy więzienia z wliczeniem odbytego już aresztu śledczego.

—** **OBIECUJĄCA PANNA.** Za rozmaite kradzieże tj. pieniędzy, koszul, pończoch i innych przyborów damskiej garderoby zasiadała na ławie oskarżonych w dniu 10 bm. panna E. Klebuch, karana już poprzednio dwukrotnie za kradzież. K., która przesiedziała dotychczas w areszcie śledczym, została na podstawie udowodnionych przestępstw ukaraną 1 i pół rokiem ciężkiego więzienia z wliczeniem już odbytego aresztu śledczego od 21 października zeszłego roku.

—** **SŁUSZNA KARA.** W dniu 10 bm. stawał przed tutejszą Izbą karną Sądu Okręgowego, oskarżony o lichwę rolnik Artur Mielke z Pastwiska pow. grudziądzki. M. żądał mianowicie od konsumentów już przed długim czasem za jeden centnar kartofli 4 000 marek i namawiał w dodatku innych rolników do pobierania takich nadmiernych cen. Sąd po przeprowadzeniu rozprawy na podstawie dochodzeń przyszedł do wniosku, że tego rodzaju lichwę należy surowo ukarać i skazł M. na 3 miesiące więzienia i 500 000 marek grzywny z tem że przy niezapłaceniu grzywny oskarżony odsiedzieć winien za każde 5 000 marek jeden dzień więzienia.

Oby taka kara spotkała wszystkich paskarzy a szybko zapewne pękłby pasek na najrozmaitsze artykuły pierwszej potrzeby.

Podziękowania.

—** **PODZIĘKOWANIE.** Tutejsze Towarzystwo „Deutsche Bühne" złożyło na zakłady sierót 35 000 marek, za które serdeczne składam „Bóg zapłać"!

Ks. Dembek.

Ruch towarzystw.

—(rt) **ZWIĄZEK HANDLOWCÓW W GRUDZIĄDZU.** Roczne Walne Zebranie Związku odbędzie się w czwartek, dnia 18 bm. o godzinie 7 i pół w Bazarze. Ze względu na nader ważny tok obrad, obecność wszystkich członów jest obowiązkowa. Zarząd.

—(rt) **ZEBRANIE ZARZĄDU K. O. R. GRUDZIĄDZ** odbędzie się dnia 16 bm. tj. we wtorek o godzinie 8-mej wieczorem w hotelu „Grudziądzki Dwór". Z powodu ważnych spraw obecność wszystkich członków Zarządu konieczna.

Zarząd.

Z Pomorza.

—** **TORUŃ. (W polskie ręce).** Ogólnie znana restauracja niemiecka „Zum Kulmbacher" przy ulicy Chełmińskiej 22, będąca własnością Niemca Hermana Fisch'a, przeszła w tych dniach w ręce polskie pewnego Amerykanina. Dawniejszy właściciel Fisch, któremu należało również „Tivoli" wyprowadza się do Niemiec.

DLACZEGO NIE WYPŁACONO NAUCZYCIELOM DODATKU? Wszystkim urzędnikom państwowym przyznano pensję październikową 100 procent nadwyżki jako styczniową pensje. Nadwyższa ta miała być z pensją wypłaconą w dniu 29 grudnia ubiegłego roku.

Obecnie jednak okazuje się, jak nam nasz specjalny korespondent donosi, że nauczyciele uczelni państwowych w Toruniu otrzymali pensję październikową tylko z 30 proc. nadwyżki. Zwracamy się do władz miarodajnych z apelem, aby urzędnikom tej kategorji wypłacono resztę 70 procent, gdyż może to wobec dzisiejszych ciężkich czasów drożyźnianych mieć niepożądane skutki w dziedzinie szkolnictwa naszego.

BACZNOŚĆ PRZED ZŁODZIEJAMI KIESZONKOWEMI! W czwartek przed południem zauważyła pewna pani, czyniaca zakupy w pewnym składzie przy ulicy Szerokiej brak gotówki 30 tysięcy marek, którą jej jakiś dotychczas niewyśledzony sprawca zręcznie z torebki ręcznej wyciągnął. Ponieważ zamek torebki był zepsuty, poszkodowana sama ponosi winę, że została okradziona.

ARESZTOWANIA. Przed niedawnym czasem aresztowano bardzo wiele osób z miasta, które podejrzywano o niedozwolony handel walutą zagraniczną. Jednego z aresztowanych kupca Schachtla policja puściła znowu na wolna stopę.

KRADZIEŻE SIĘ MNOŻĄ. W ostatnim czasie kradzieże po sklepach i interesach toruńskich mnożą się w przerażający sposób. Zdaje się być zupełnie niemożliwem pozostawienie jakichbądź artykułów na stołach. Szczególnie dzieci, od których najmniej możnaby się spodziewać popełnienia podobnych czynów, umieją w sposób bardzo zwinny i niepodpadający szkodzić kupcom.

Tak np. w ostatnich dniach pewien mały chłopczyk, kupując ystalówkę za 50 marek, skradł ze stołu bloczek wartości 6000 marek. Na szczęście jednak nie udała mu się ta sztuka, gdyż jeden z klientów zauważywszy to, począł go ścigać i oddał go w ręce poszkodowanego. Dlatego należy się mieć więcej na baczności.

—** **JASTRZĘBIE, pow. brodnicki. (Chwalebny czyn).** Przed tygodniem umarł w szpitalu w Brodnicy Władysław Dębiński, gospodarz jednego z folwarków majętności Komorowa. Rodzina udała się do dziedzica o furmankę, by swego męża i ojca mogła w Brodnicy pochować. — Temu oparł się stanowczo pan Ł., nakazując swoim kosztem zwłoki nieboszczyka sprowadzić i na cmentarzu parafjalnym pochować, twierdząc, iż nieboszczyk przez sumienne i nieposzlakowane pełnienie swych obowiązków w całej pełni sobie na to zasłużył.

—** **CHOJNICE. (Przychwycenie żydów).** Ubiegłej nocy przychwycono na granicy polsko-niemieckiej 2 żydów, pochodzących z Warszawy. Chcieli oni — jak oświadczyli —

przejść do Wolnego Miasta Gdańska, zabłąkali się na granicę niemiecką, gdzie ich nieszczęsny los spotkał.

POSTRZELENIE NA GRANICY. Kolonista Bahn z Pantau chciał przemycić przez granicę nowe szory. Straż pograniczna zawezwała go, aby zatrzymał się, a gdy rozkazu nie posłuchał — dała doń strzał. Kula ugodziła go w głowę. W stanie ciężkim przewieziono go do lazaretu.

Z całej Polski.

—** **POZNAŃ. (Nieszczęście samolotowe).** W dniu wczorajszym samolot, wiozący kapitana-pilota Eugenjusza Łuszczewskiego i porucznika-obserwatora Szanejkę padł z niewiadomej przyczyny niezwłocznie po wystartowaniu. Kapitan Łuszczewski poniósł śmierć na miejscu, a porucznika Szanejkę ciężko rannego przewieziono do szpitala.

—** **WARSZAWA. (Kradzież w Belwederze).** W nocy z 11 na 12 bm. za pomocą podkopu od strony kolejki Wilanowskiej, dostali się złodzieje do zabudowań gospodarskich w budynku pałacu Belwederskiego, skąd skradli świnię i dwa koguty ogólnej wartości 300 000 marek. Sądząc ze śladów krwi, złodzieje świnie zabili na miejscu. Skradziony inwentarz był własnością Jana Suwińskiego, pracującego w Belwederze.

—** **KRAKÓW. (O zabezpieczenie literatów na starość).** Grono posłów miasta Krakowa ma wprowadzić na porządek dzienny Sejmu zapadłą jednogłośnie uchwałę powszechnego zjazdu literatów i plastyków w Warszawie następującej treści:

„Wysoki Sejm uchwalić raczy: każdy artysta-twórca, który ukończył sześćdziesiąty rok życia i całe życie oddawał się pracy twórczej publikując swe utwory, a który nie posiada majątku wystarczającego na zapewnienie utrzymania w starości, otrzymuje ze skarbu państwa subwencję w wysokości emerytury starszego urzędnika państwowego".

Według obliczeń zjazdu literatów w Warszawie kandydatów do tych subwencji znajdzie się w Polsce mniej niż 25, przeprowadzenie więc tej wysoce humanitarnej ustawy nie obciąży budżetu państwa.

—** **STAŁE KATASTROFY KOLEJOWE.** Już znowu donoszą z Krakowa: Pociąg pospieszny nr. 906 po przejechaniu stacji Trzebinia wpadł na manewrujące wagony. 19 wagonów cystern wykolejonych, z których ośm rozbitych. Parowóz silnie uszkodzony. Wypadku z ludźmi nie było. Przerwa w komunikacji trwała 8 godzin.

Odpowiedzi od Redakcji.

— **M. J. Grudziądz.** „Marzenie" nie odznacza się ani formą ani treścia, wobec czego zamieścić nie możemy. Prosimy o inne utwory.

Rozmaitości.

+ **Tunel pod górą Mont Blanc.** Według wiadomości, nadchodzących z Genewy, opracowano tam już ostatecznie plan kolei, mającej łączyć stację kolejową Oex, pod Cluses, linii Bellegarde—Chamonix, we Francji, z Aostą we Włoszech.

Budowa tej kolei górskiej przedstawia wielkie trudności techniczne. Rozpoczynając się w Oex, nowa linja kolejowa biedz będzie wzdłuż lewegu brzegu rzeki Avre, przecinając wieś St. Gervais, do osady Les, Houches w dolinie Chamonix.

Na przestrzeni tej trzeba zbudować siedem tunelów, z których najkrótszy mierzyć będzie 656 metrów długości, oraz sześć mostów. W Les Houches, położonem na wysokość przeszło 1000 metrów nad powierzchnią morza, tor kolejowy sięgnie podnóża Mont Blanc i zanurzy się w olbrzymim tunelu o dwóch galerjach jednotorowych. Tunel ten przechodzić będzie pod lodowcem des Bossans, pod Mont Blanc du Tacul-Val Venn i Mont Chetif, kończąc się nieco powyżej Courmayeur, na tej samej prawie wysokości, na jakiej się rozpoczął, różnica bowiem poziomu wynosić będzie tylko około 10 metrów na całą długość tunelu, wynoszącą 14,370 metrów.

Po stronie włoskiej linja kolejowa podąży doliną rzeki Dora i wymagać będzie znów budowy sześciu tunelów i siedmu mostów, zanim skończy się w Aoście, gdzie stanie wielka, międzynarodowa stacja kolejowa.

Długość nowej linji wynosić będzie 225 kilom., a budowa jej trwać ma cztery do pięciu lat. W. K.

Rolnictwo-Przemysł-Handel-Praca.

Z Izby Przemysłowo-Handlowej Grudziądzko-Starogadzkiej.

W sprawie wywozu spirytusu i cukru do Gdańska, Pom. Izba Skarbowa komunikuje, że Ministerstwo Skarbu zarządziło opodatkowanie każdej ilości spirytusu i cukru lub przetworów tychże, wywożonych z Polski do W. M. Gdańska.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu przesłało tut. Izbie Przem.-Handl. odbitkę sprawozdania gospodarczego rynku wewnętrznego za październik i listopad 1922 r., które szczegółowo w zwięzłej formie przedstawia naszą sytuację gospodarczą wszystkich działów produkcji krajowej. Sprawozdanie wyłożone jest w biurze Izby do przejrzenia. — W przemyśle metalowym a w szczególności w dziale maszyn rolniczych sprawozdanie określa ilość obecnie zajętych robotników do 60 proc ilości zatrudnionych robotników przed wojną. — W przemyśle papierniczym na istniejących w Polsce ogółem 17 fabryk papieru jedna jest tylko nie czynna. Miesięczna produkcja 12 fabryk związkowych wynosi obecnie 304 wagony (w stosunku do poprzednich miesięcy produkcja wzrosła o 32 proc.). Zakładów garbarskich w Polsce jest około 350. Produkcja w Kongresówce i Wielkopolsce stanowi około 40 proc. przedwojennej wytwórczości. Natomiast wytwórczość Małopolski przewyższa przedwojenną.

Miejski Urząd Targu Poznańskiego organizuje w d. od 29. IV. do 5. V. 1923 r. **III. Targ Poznański.** Do wzięcia jak najliczniejszego udziału P. T. Firmy naszego okręgu pomorskiego wielce zachęcamy. — Informacji udziela bezpłatnie tut. Izba przemysłowo-handl. ewent. Zarząd Targów w Poznaniu, Plac Sapieżyński nr. 10.

Komunikatem z dnia 21-go 12. 22 r. Ministerstwo Przem. i Handlu w Warszawie donosi, że pomiędzy 12. a 27. IV. 1923 r. odbędą się IV. Targi Medjolańskie pod patronatem króla włoskiego. Jak najszerszy udział przemysłu i handlu polskiego w „Targach Medjolańskich" jest z wielu względów pożądany, dla naszego eksportu jest połączonym z bezprzeczną korzyścią. Bliższych szczegółów udziela (w języku polskim) Racca Handlowy przy Poselstwie Włoskiem w Warszawie, Marszałkowska 33 p. Menotti-Corvi, któryż przyjmuje również zgłoszenia udziału.

Czechosłowacka księga informacyjno-adresowa ukazała się pod tytułem „Annulaire General de la Tchecoslovaznie" w języku francuskim, która zawiera adresy wszystkich poważniejszych, zdolnych do wywozu przedsiębiorstw czechosłowackich. Do przejrzenia w Izbie Przem.-Handl.

Nowy dwutygodnik „Import—Eksport" Poznań Wielka 10, poświęcony sprawom importu i eksportu polskiego zaczął wychodzić z dniem 1. VII. 1922 r., wobec czego zalecamy wszystkim P. T. Firmom jego prenumerowanie.

Ukazały się zeszyty nr. 54, 55 i specjalny nr. 3 „De mobilu" zawierające rozpisanie na konkursową sprzedaż następujących przedmiotów: lokomobile, kotły parowe, wywrotki i platformy kolejowe, aparaty rentgenelogiczne, przewodniki i kable, samochody, prasy do siana silniki spalinowe maszyny do szycia, baraki drewniane, pompy, motocykle, piecyki blaszane itp. — Specjalnej uwadze polecamy treść zeszytu nr. 3 w którym ogłoszono sprzedaż obrabiarek ze stoków Romorantin (Francja) znajdujące się w Aleksandrowie Kujawskiem. Poszczególne zeszyty można przejrzeć w tut. Izbie Przem.-Handl.

W Izbie naszej wyłożone są do przejrzenia najświeższe raporty konsularne, dotyczące życia gospodarczego różnych krajów a szczególnie raport naszych poselstw w Czechosłowacji, Rumunji i Austrji.

Izba nasza posiad **wykaz** towarów poszukiwanych przez polski G. Śląsk. Zbyt znajdują przedewszystkiem wyroby następujące: wyroby metalowe, materjały budowlane i wyroby ceramiczne, wyroby azbestowe i gumowe, materjały do polerowania, farby, materjały wybuchowe, drzewo i wyroby drewniane, papier i wyroby z papieru, konfekcja i lampy.

Do każdego zapytania, skierowanego do naszej Izby należy dołączyć opłaconą kopertę na odpowiedź, o ile zapytanie pochodzi nie od zarejestrowanych w obwodzie naszej Izby przemysłowców i kupców.

Grudziadz, dnia 15 stycznia 1923 r.

Izba Przemysłowo-Handlowa Grudziądzko-Starogardza (Lipowa 31).

KOMUNIKACJA.

— **REWIZJA OBCYCH KAPITAŁÓW NA KOLEJACH POLSKICH.** Odnośne władze ministerjum kolei przystąpiły do uregulowania udziału obcych i wogóle prywatnych kapitałów zaangażowanych w niektórych linjach kolejowych w Polsce.

Najwięcej takich linji dawniej prywatnych znajduje się w obrębie b. dzielnicy pruskiej. Większość zarządów i towarzystw utrzymujących i eksploatujących te drogi znajduje się poza obrębem Państwa Polskiego — w Niemczech.

PODATEK.

— **Projekty podatkowe ministerjum skarbu.** W uzupełnieniu telegramu z dnia 12 bm. podajemy treść projektów podatkowych ministerjum skarbu.

Jeden z projektów obejmuje nowelę do ustawy o państwowym podatku dochodowym.

Projekt ten ma na celu:

1) dostosowanie skali podatku dochodowego do obecnej (w grudniu 1922 r.) wartości nabywczej marki polskiej, która od czasu uchwalenia ustawy w dniu 4. IV. 1922 spadła w stosunku do cen zboża trzykrotnie, a w stosunku do walut obcych przeszło 4-krotnie.

2) zwolnienie od państwowego podatku dochodowego tych płatników, których dochód w r. 1922 nie przenosił 2 miljonów marek. Zwolnienie to ma na celu przedewszystkiem mniejszą własność ziemską a to z uwagi, że jednocześnie wniesiony inny projekt rządowy przewiduje zaciągnięcie rolników do płacenia podatków w wysokości odpowiadającej obciążeniu własności ziemskiej w okresie przedwojennym.

3) zabezpieczenie skarbu państwa w dziedzinie podatku dochodowego od strat wywołanych deprecjacją marki polskiej.

Projekt zawiera w artykule 6 nową skalę podatkową od wszelkich dochodów, a w art. 18 od dochodów i uposażenia.

W art. 6 podatek np. od 12 miljonów do 13 miljonów wynosi 689 tys. mk., tj. 5.3 proc., a stopa procentowa od kwot wyższych zwiększa się i dochodzi przy sumie 115 miljonów do 120 milj. dochodu 25 proc. czyli 30 miljonów podatku.

Ta sama suma 12 miljonów dochodu z uposażenia według art. 18 obłożona jest podatkiem 1.7 proc.. Do uposażeń przekraczających 52 miliony stosuje się stopę procentową artykułu 6 noweli obniżoną o 2 proc.

Art. 19 projektu zawiera postanowienie, mające na celu **zabezpieczenie państwa od strat z powodu dewaluacji. Opiewa on: Jeżeli według notowań giełd zbożowych w państwie, przeciętna cena żyta w pierwszej** połowie roku podatkowego **(1923)** będzie wyższa od przeciętnej ceny żyta w roku poprzedzającym (1922), wówczas podatek dochodowy wymierzony według ustawy z dnia 16. 7. 1920 i niniejszej noweli winien być 1 listopada 1923 roku zapłacony w takiej wysokości, jaka wypadnie z pomnożenia tego podatku przez wykładnik, wyrażający wzrost przeciętnej ceny żyta w pierwszej połowie 1923 r., w porównaniu z przeciętną ceną żyta w r. 1922. Wykładnik ustanawia **minister** skarbu w lipcu 1923, na podstawie dat głównego urzędu statystycznego.

Pozatem ministerjum skarbu zaprojektowało Sejmowi podwyższenie od 1 stycznia br. podatku gruntowego oraz dodatków państw. do tego podatku — 40-krotnie na całym obszarze państwa.

FINANSE.

— **Stan rachunkowy Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.** Według ogłoszonego na **31. grudnia** 1922 r. bilansu ostatecznego P.K.K.P. za rok ubiegły w ciągu grudnia wzrósł zapas kruszcu według parytetu do 86.415.047.45 mk. (na 30 listopada było—78.281.988.16 mk.), natomiast znacznie się zredukował zapas walut zagranicznych według parytetu, a mianowicie do 3.649.854.21 mk. (przed miesiącem wynosił on — 232.476.494,34 mk.) przy równoczesnym wzroście w kasie uzwględnienia różnicy kursowej, mianowicie — z 2.358.4 miljonów mk. do 7.111.7 miljonów mk. Portfel wekslowy P. K. K. P. wzrósł w ciągu grudnia ub. r. o przeszło 26 miljardów mk. (do 133,4 miljardów mk.), dług Skarbu Państwa zaś o olbrzymią sumę 156,1 miljardów mk. (do 675,6 miljardów mk.). Równocześnie oczywiście wzrósł obieg banknotów o przeszło 132,3 miljardów mk. (do 793.437.498.844 mk.)

— **KREDYTY DLA REEMIGRANTÓW Z NIEMIEC.** Wedle obliczeń przybliżonych, jest obecnie w Niemczech, a zwłaszcza w Westfalji 100 000 rodzin polskich, które w ciągu lat najbliższych będą chciały powrócić do Polski. Znaczna część tych ludzi posiada oszczędności, które chcą zużytkować na nabycie warsztatów pracy.

Rząd polski postanowił przyjść im z pomocą finansową i wniósł do Sejmu projekt ustawy w przedmiocie udzielenia gwarancji Skarbu Państwa do sumy 500 miljonów za ulgowe pożyczki dla reemigrantów z Niemiec, wypłacane przez P. K K. P. (pierwsze czytanie tej ustawy odbedzie się dnia 16-go bm.)

Rząd wychodzi z założenia, że przychodząc reemigrantom z pomocą, organizując ich powrót i czyniąc odpowiednie przygotowania na ich przybycie, przyczyni się do umożliwienia im urządzenia się pod względem gospodarczym, przez co Państwo polskie nie będzie narażone na klęski żywiołowej reemigracji.

Poza udzieleniem kredytów na nabycie przez reemigrantów gospodarstw rolnych, będą im udzielone pożyczki na założenie samodzielnych warsztatów rzemieśniczych.

PRACA.

— **ZJEDNOCZENIE ZRZESZŃ URZĘDNIKÓW PRYWATNYCH NA GÓRNYM ŚLĄSKU.** Istniejące na Górnym śląsku organizację urzędników prywatnych, a mianowicie Polski Związek Pracowników Biurowych i Handlowych i Polski Związek Pracowników Przemysłowych połączyły się w jedną organizację pod nazwą: „Związek Pracowników Przemysłowych, Biurowych i Handlowych". Związek obejmuje pracowników wszelkich gałęzi. Siedzibą Związku są Katowice.

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Redaktor odpowiedzialny Bolesław Palędzki.

Spis jarmarków

Województwa Pomorskiego na rok 1923

Brodnica, pow. brodnicki: 8 lutego b., św., 8 marca b., k., 14 marca kr., 2 maja b., św., 7 czerwca b. k., 13 czerwca kr., 6 września b., k., 12 września kr., 4 października b., św., 8 listopada b., k., 14 listopada kr., 6 grudnia b., św.

Brusy, pow. chojnicki: 29 marca b., k., 26 kwietnia b., kr., 17 maja kr., b., 21 czerwca b., k., 12 lipca b. kr., 23 sierpnia b., k., 20 września kr., k., 18 października b.. k., 15 listopada kr., k.

Brzeźno, pow. chojnicki: 20 marca, 15 maja, 17 lipca 11 września, 13 listopada kr., b., k.

Bukowiec, pow. świecki: 23 stycznia, 27 marca, 8 maja, 17 lipca, 25 września, 20 listopada kr., b.

Bysław, pow. tucholski: 9 maja, 10 października kr., b., k.

Cekcyn, pow. tucholski: 16 maja, 12 września kr., b., k.

Chełmno, pow. chełmiński: 10 stycznia, 14 marca, 11 kwietnia kr., b., k., 2 maja, 4 lipca, 12 września b., k-, 3 października kr., b., k., 31 października b., k., 14 listopada kr., b., k., 28 listopada b., k.

Chełmża, pow. toruński: 7 lutego, 21 marca, 9 maja, 6 czerwca, 4 lipca, 5 września, 3 października, 7 listopada b., k.

Chojnice, pow. chojnicki: 15 marca, 7 czerwca, 18 września, 8 listopada kr., b., k.

Czarnowo, pow. toruński: 13 listopada kr.

Czarze, pow. chełmiński: 8 maja, 6 listopada kr., b., k

Czersk, pow. chojnicki: 8 marca, 12 kwietnia, 14 czerwca, 9 sierpnia, 11 października, 13 grudnia kr., b., k.

Działdowo, pow. działdowski: 24 stycznia, 7 marca, 18 kwietnia, 25 maja, 27 czerwca, 22 sierpnia, 24 października, 12 grudnia b., k.

Drzycim, pow. świecki: 17 kwietnia, 23 październ. kr., b.

Godziszewo, pow. tczewski: 27 marca, 25 września św.

Golub, pow. wąbrzeski: 15 marca, 14 czerwca, 20 września 20 grudnia kr., b., k.

Gowidlino, pow. kartuski: 11 kwietnia, 31 października kr., b., k.

Górzno, pow. brodnicki: 13 marca kr., b., k., 17 kwietnia b., k., 15 maja kr., b., k., 10 lipca b., k., św., 11 września kr., b., k., 13 listopada kr., b., k.

Gniew, pow. gniewski; 12 kwietnia k., b.. 28 maja kr., 13 czerwca, 23 sierpnia, 4 października k., b., 12 listopada kr.

Gruczno, pow. świecki: 22 czerwca, 21 grudnia kr., b.

Grudziądz miasto: 5 stycznia, 9 lutego, 2 marca b., k., 6 kwietnia kr., b., k., 4 maja b., k., 22 czerwca, 24 sierpnia kr., b., k., 5 października b., k., 9 listopada kr., b., k., 7 grudnia b., k.

Jabłonowo Zasc., pow. brodnicki: 20 marca, 15 maja kr., b., k. 19 czerwca, 17 lipca b., k., 14 sierpnia kr., b., k., 25 września b., k., 20 listopada kr., b., k.

Kamień, pow. sępoleński: 15 marca, 17 maja, 21 czerwca, 16 sierpnia, 18 października kr., b., k.

Kartuzy, pow. kartuski: 10 stycznia, 7 lutego św., 7 marca kr., b., k., 25 kwietnia św., 8 maja kr., b., k., 5 września kr., św., b. k., 17 października, 28 listopada kr., b., k., 12 grudnia św.

Kielno, pow. wejherowski: 26 kwietnia, 15 listopada kr., b., k.

Kiełbasin, pow. toruński: 14 sierpnia, 13 grudnia kr.

Kiełpin, pow. kartuski: 10 października kr., b., k.

Kolibki, pow. wejherowski: 26 marca, 30 maja, 11-go września kr.

Kowalewo, pow. wąbrzeski: 1 marca kr., b. k.. 6 kwietnia, 5 maja, 7 września, 6 października, 2 listopada b., k.

Kościelna Jania, pow. gniewski: 8 marca, 8 listopada k., b.

Kościerzyna, pow. kościerzyński: 11 kwietnia kr., b., k., 20 kwietnia św., 12 czerwca kr., b., k., 14 sierpnia kr., b., św., 12 października św., 6 listopada kr., b., k., 7 i 21 grudnia świnie.

Krokowo, pow. pucki: 21 lutego, 11 maja, 19 września, 29 listopada kr.

Kurzętnik, pow. lubawski: 18 marca, 23 maja, 4 lipca, 29 sierpnia, 3 października, 28 listopada kr., b., k.

Leśno, pow. chojnicki: 19 kwietnia, 26 maja, 30 października kr., b., k.

Lidzbark, pow. brodnicki: 12 stycznia b., k., 16 marca b., k., 26 marca kr., 8 czerwca b., k., 7 września b., k., 5 października b., k., 8 października kr., 2 listopada b., k., 7 grudnia b., k., 10 grudnia kr.

Liniewo, powiat kościerzyński: 4 kwietnia, 22 sierpnia, 28 listopadą kr., b., k.

Lipnica, pow. chojnicki: 5 maja, 15 września, 17 listopada kr., b., k.

Lipusz, pow. kościerzyński: 5 kwietnia, 3 lipca, 2 października, 11 grudnia kr., b., k.

Lisewo, pow. chełmiński: 26 czerwca, 13 listopada kr., b., k.

Lubawa, pow. lubawski: 21 lutego, 14 marca, 4 kwietnia, 6 czerwca, 11 lipca, 19 września, 10 października kr., b., k., 19 listopada kr.

Lubichowo, pow. starogardzki: 29 marca, 18 października b., k., św.

Lubiewo, pow. świecki: 21 marca, 19 września kr., b.

Lubicz, pow. toruński: 18 kwietnia, 3 października kr., b., k.

Łasin, pow. grudziądzki: 15 marca, 14 czerwca, 13 września, 15 listopada kr. b., k.

Lizino, pow. wejherowski 6 listopadp kr. b. k.

Łęg, pow. chojnicki: 19 marca kr., 21 czerwca 13 października kr., b. k.

Nieżywięć, pow. brodnicki: 24 lutego, 3 lipca, 7 sierpnia, b., k., 16 października kr., b., k.

Nowa Grabia, pow. toruński: 27 marca, 28 listopada kr., b., k.

Nowacerkiew, pow. starogardzki: 8 maja, 13 listopada buhaje rozpłod.

Nowe, pow. świecki: 16 lutego, 20 kwietnia, 15 czerwca, 17 sierpnia, 12 października, 14 grudnia kr., b.

Nowemiasto, pow. lubawski: 14 lutego b., k., 24 marca kr., 16 maja b., k., 23 czerwca kr., 18 lipca, 12 września b., k., 17 listopada kr., 21 listopada b., k.

Osie, pow. świecki: 22 lutego, 30 sierpnia kr., b.

Papowo-Biskupie, powiat toruński: 17 kwietnia, 18 września kr.

Pelplin, pow. tczewski: 11 stycznia, 24 marca k., b., św. 26 maja kr., 23 czerwca k., b., św. 20 października kr., 10 listopada k., b., św.

Podgórz, pow. toruński: 22 marca kr., b., k., 11 października kr.

Pogódki, pow. kościerzyński: 1 maja, 30 października kr., b., k.

Polskie Brzozie, pow. brodnicki: 11 kwietnia, 6 czerwca, 8 sierpnia b., k., 17 października kr., b., k.

Pruszcz, pow. świecki: 25 kwietnia, 17 października kr. b.

Puck, pow. pucki: 20 lutego, 19 czerwca kr., 27 września kr., b., 20 grudnia kr.

Radzyn, pow. grudziądzki: 1 marca, 19 kwietnia kr., b., k., 12 czerwca kr., 30 sierpnia, 18 października kr., b., k., 13 listopada kr.

Rumja, pow. wejherowski: 4 maja b., 13 września kr., b., k.

Rybno pow. lubawski: 7 marca, 13 czerwca, 5 września, 7 listopada kr., b., k.

Sadlinek, pow. brodnicki: 13 lutego, 10 kwietnia, 18 września, 11 grudnia kr., b., k.

Sępolno, pow. sępoleński: 22 marca, 2 maja kr., 26 września, 15 listopada kr., b., k., 18 grudnia gwiazdkowy.

Sierakowice, pow. kartuski: 16 maja, 4 lipca, 22 sierpnia, 14 listopada kr., b., k.

Skarszewy, pow. kościerzyński: 16 kwietnia kr., b., k., 8 maja św., 19 czerwca b., k., 20 czerwca kr., b., k., 10 lipca b., k., 11 lipca kr., b., k., 4 września św., 16 października kr., b., k., 23 października b., k., 6 i 20 listopada, 4 i 18 grudnia św.

Skórcz, pow. starogardzki: 8 lutego b., k., św., 5 kwietnia kr., b., k., św. 24 maja buhaje rozdłopowe, 9 sierpnia b., k., św. 25 października kr., b., k., św., 15 listopada buhaje rozpłodowe.

Śliwice, pow. tucholski: 5 czerwca, 14 sierpnia, 23 października kr., b., k.

Stara-Kiszewa, pow. kościerzyński: 10 i 24 kwietnia św., kr., b., k., 13 czerwca św., 28 sierpnia kr., b., k., 12 września, 10 października św., 14 listopada kr., b., k., 12 grudnia św.

Starogard, pow. starogardzki: 21 lutego, 18 kwietnia b., k., św., 16 maja buhaje rozpłodwe, 6 czerwca b., k., św., 20 i 21 czerwca kr., 12 września, 24 października b., k., św., 7 i 8 listopada kr., 14 listopada buhaje rozpłod., 5 grudnia b., k., św.

Stężyca, pow. kartuski: 29 maja, 7 listopada kr., b., k.

Strzepcz, pow. wejherowski: 3 kwietnia, 20 listopada kr., b., k.,

Sulęcin, pow. kartuski: 18 kwietnia, 20 czerwca, 26 września kr., b., k.

Świecie, pow. świecki: 8 stycznia, 5 lutego, 5 marca, 9 kwietnia, 7 maja, 4 czerwca, 2 lipca, 6 sierpnia, 3 września, 1 października, 5 listopada, 3 grudnia kr., b..

Szemud, pow. wejherowski: 18 lipca, 6 grudnia kr., b., k.

Szymbark, pow. kartuski: 23 maja, 24 października kr., b., k.

Tczew, pow. tczewski: 6 marca k., b., św., 7 marca kr., 5 czerwca k., b., św., 6 czerwca kr., 18 sierpnia k., b., św., 19 sierpnia k, 7 listopada kr., b., św., 14 listopada kr.

Topolno, pow. świecki: 18 stycznia, 15 marca, 12 kwietnia, 17 maja, 21 czerwca, 18 lipca, 23 sierpnia, 13 września, 18 października, 15 listopadada, 20 grudnia kr., b.

Toruń, miasto: 4 stycznia b., k., św., 4 i 5 stycznia kr., 8 lutego b., k., św., 8 marca b., k., św., 29 i 30 marca kr., 5 kwietnia b., k., św., 17 maja b., k., św., 28 i 29 maja kr., 7 czerwca, 5 lipca, 2 sierpnia, 6 września, 4 października b., k., św., 29 i 30 października kr., 8 listopada, 6 grudnia b., k., św., 28 i 24 grudnia kr.

Turza, pow. tczewski: 26 czerwca, 27 listopada św.

Tuchola, pow. tucholski: 6 marca, 8 maja, 10 lipca, 28 sierpnia, 16 październ., 20 listopada kr., b., k.

Warlubie, pow. świecki: 24 maja, 29 listopada kr., b.

Wąbrzeźno, pow. wąbrzeski: 2 stycznia, 6 lutego, 6 marca b., k., 17 marca kr., b., k., 3 kwietnia, 1 maja, 5 czerwca, 3 lipca, 7 sierpnia, 4 września, 2 październ., 6 listopada b., k., 17 listopada kr., b., k., 4 grudnia b., k.

Wiele, pow. chojnicki: 24 maja, 15 październ. kr., b., k.

Więcbork, pow. sępoleński: 13 lutego, 3 kwietnia kr., b., k., 29 maja b., k., 24 lipca kr., b., k., 4 września 30 października kr., b., k., 10 grudnia kr.

Wejherowo, pow. wejherowski: 5 lutego, 25 kwietnia, 14 maja, 17 października, 13 listopada, 18 grudnia kr., b., k.

Zblewo, pow. starogardzki: 14 marca kr., b., św., 13 czerwca, 19 września b., k., św., 14 listopada kr., b., k., św.

Żurkowo, pow. kartuski: 13 czerwca, 20 listopad kr., b., k.

WIELKA TANIA WYPRZEDAŻ RESZTEK 2 SERJI

(wyprzedaż resztek odbywa się w naszej Spółce 2 razy w roku).

Chcąc dać możność wszystkim Czytelnikom „Głosu Pomorskiego, skorzystania z nabycia tanich resztek, które zostają ze sztuk wielkich starych zapasów postanowiliśmy z powodu noworocznego bilansu wysyłać każdemu Czytelnikowi „Głosu Pomorskiego“, po cenie własnych kosztów następujące zimowe i wiosenne resztki 2 serji podzielone są na 4 gatunki i nadają się na śliczne męskie ubrania, kostjumy damskie lub płaszcze i pokrycie bekiesz lub futra. Resztki te są z materjałów ubraniowych, pierwszorzędnych fabryk, czysto wełniane, pełnej szerokości we wszystkich kolorach

Za sztuki sprzedawane były u nas po

GATUNEK „A“	mkp.	36.900 za 3 mtr.	15 000 mkp. za mtr.	
„ „B“	„	62,800 „ 3 „	25,000 „ „ „	
„ „C“	„	74.500 „ 3 „	30,000 „ „ „	
„ „D“	„	88 500 „ 3 „	50,000 „ „ „	

Do każdej resztki na żądanie Klijentów wysyłamy kompletne podszewki pod marynarkę, kamizelkę, spodnie kieszenie i do rękawów po mkp. 25,500 wyższy gatunek po mkp. 28,000 i najwyższy gatunek po mkp 31,500.

Resztki na palta jesienne lub zimowe

GATUNEK „A“	mkp.	65,000 na palto	Materjały te są grube miękkie w ładnych kolorach na lewej stronie mają kratę, zamieniającą podszewkę
„ „B“	„	72 300 „ „	
„ „C“	„	87 500 „ „	
„ „D“	„	94 500 „ „	

Również posiadamy na składzie po cenach konkurencyjnych, między innemi następujące towary: Płótna białe na pościel i bieliznę sztuka po 17 mtr. po 69,000 i 75.000 na metry po 4 300 i 4 500 mk. Prześcieradła ze specjalnego płótna prześcieradłowego wysokiego gatunku po 15,000 mkp. za sztukę.

Zefiry na koszule w śliczne desenie po 3,800 i 4 300 mk. za metr.

Szewioty damskie podwójnej szerokości we wszystkich kolorach po 7,200 i 7,800 mk. za metr.

FIRANKI zagr. wyrobu, śliczne desenie ostatniej mody, szerokości na całe okno, długość zaś na żądaną ilość mtr. posiadamy w 3 gatunk po cenie 8,000 mk. za mtr. 9,500 i 12,500 mk. za metr. (na normalne okno potrzeba 3 metry.) CAJGI na ubranka dla dzieci, sukienki, robotnicze ubrania bardzo trwałe w noszeniu po 4'200 i 5 500 mk. za mtr. — SURÓWKA na bieliznę tp. w najlepszym gatunku 71 c/m szer. po 3,200 mk., 80 c/m szer. po 3,600 mk. za mtr. — DYMKA specjalne płótno na kalesony męskie 80 c/m szer. bardzo trwałe w praniu po 4,200 mk za mtr. — POŚCIELOWY OXFORD na poszwy w kraty czerwone bardzo trwałe po 4 200 mk. za metr.

RĘCZNIKI białe gładkie i wafłowe 130c/m. dług. po 4000 mk. za sztukę. Czerwone płótno „TYK“ na wsypy nie przepuszczające pierza po 4.500 i 4.900 mk. za metr i wiele innych towarów po cenach konkurencyjnych.

Wysyła się pocztą za pobraniem. (Płaci się przy odbiorze).

Opakowanie i przesyłka od 1 do 3-ch resztek mk 3.000

Uwaga: Przy zamówieniach na tę tanią wysprzedaż resztek obowiązkowo jest załączyć w liście przy zamówieniach nas epujący kupon:

Wyciąć i załączyć do listu

KUPON NA TANIĄ SPRZEDAŻ RESZTEK 2 SERJI
w Warszawskiej Spółce Manufakturowej Warszawa, Jasna 18, m.20

Czytelnik „Głosu Pomorskiego“ Imię i nazwisko ____________

Poczta ________ Wieś ________ Nr. domu ________

Powiat ____________ Ziemia ____________

Ważne styczeń luty 1923 r.

Baczność! Kupon powyższy służy do nabycia tanich resztek i jest ważny tylko na przeciąg tego jednego miesiąca

Jesteśmy pewni, że czytelnicy „Głosu Pomorskiego“ otrzymawszy od nas jedną lub kilka resztek, zostaną naszymi stałymi klijentami i będą niezawodnie żądać innych towarów, które są opisane w nowym cenniku, a takowy jest dołączony do każdej resztki bezpłatnie

Zamówienia wraz z dołączonym kuponem nadsyłać pod adresem:

Warszawska Spółka Manufakturowa

Warszawa, Jasna 18—20, tel. 243—80 i 171—28.

Przybywających do Warszawy osobiście prosimy o przedstawienie przy kupnie powyższego kuponu — **UWAGA:** W razie, gdy wysłany towar się nie spodoba zamieniamy na inny lub zwracamy pieniądze niezwłocznie.

Ostrzeżenie! W ostatnich czasach konkurenci nasi chcąc nas naśladować przedrukowują identycznie nasze ogłoszenia, wobec tego upraszamy zwrócić łaskawą uwagę na adres firmy naszej: Warszawska Spółka Manufakturowa Warszawa, Jasna 18—20, która już zaskarbiła sobie zaufanie naszych stałych klijentów, o czem świadczą tysiące podziękowań gorących, napływających do naszej firmy [4004

Posady

Zarząd Kasyna ofic. 64 p. p. poszukuje od 1 lutego

kucharza kawalera

Zgłoszenia do Głosu Pom. pod nr 121.

Werkmistrz

do krochmalni poszukiwany. Oferty z podaniem życiorysu i wymaganej płacy należy skierować do Krochmalni w Chmielowie koło Tarnobrzega. Małopolska Posada do objęcia zaraz. [102

Kupna

Maszyny torfiarskie

Poszukuję kupna kompletu maszyn torfiarskich, składających się z prasy, lokomobili (lub bez), elewatora nom., wagoników piętrowych i kolejki — wszystko w dobrym stanie. Zgł.

J. Wasilewski, Warszawa
Nowogrodzka 26 Tel. 170-32

Przyjmujemy zlecenia na dostawę w zamian za zboże gotowe i kredytowane

saletry chilijskiej
saletry „Norgę“
superfosfatu
i żużli Thomasa 4006

Szczegóły na żądanie.

Poznański Bank Ziemian Tow. Akc. w Poznaniu
Oddział Rolniczo-Handlowy

Adr. telegr. „ZIEMIA“ Filja w Grudziądzu, ul. J. Wybickiego 25 Nr. telef. 795 - 895

„EWI”

Pierwsza polska fabryka

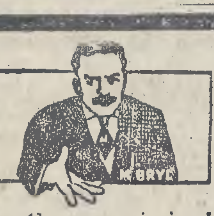
płyt fotograficznych

wł. W. Maciejowski & M. Olerzyński
POZNAŃ, Górna Wilda 129.

Płyty fotograficzne „EWI“ nie ustępują wyrobom zagranicznym.

Żądajcie wszędzie!

(97)

Czego czekacie Panie i Panowie?

Czy nie wiecie, że wszystko co chwila drożeje, a przecież każdy z Was potrzebuje towary na własną potrzebę lub na sprzedaż i dlatego radzę jaknajprędzej takowe zakupić tylko w FABRYCZNYM SKŁADZIE MANUFAKTURY

M. BRYL W ŁODZI.

Są do nabycia po cenie najtańszej następujące towary:

1. NA DAMSKIE KOSTJUMY, suknie i bluzki, szewioty najlepszego wyrobu podwójnej szerokości we wszystkich kolorach i deseniach, nadzwyczaj mocny, ładny i praktyczny materjał. Cena za m. 7000, 8000 i 15000 mk.
2. KORT na damskie płaszcze i kostjumy dubeltowej szerokości we wszystkich kolorach, cena metra tylko 12000 i 15000 mk.
3. MELANŻ PRIMA nadzwyczaj mocny, ładna i praktyczna tkanina (nie do rozdarcia) koloru ciemnego na męskie, damskie i dziecinne ubrania, szerokości 70 cm. (1¼ łokcia). Cena metra mk 3800 i 4000, podwójnej szerokości mk. 7500 8500 i 9500.
4. FIRANKI na metry, piękna kanwa przetkana paseczkami koloru białego lub kremowego szerokości 90 cm Cena metra mk. 2500 i 3000.
5. PŁÓTNA i BATYSTY białe lub kolorowe i w deseniach, kretony, muśliny, perkaliki na bieliznę poszwy wsypy, bluzki, suknie, fartuchy i dziecinne ubranka po cenie od mk 3000 do 10000.
6. DLA PANÓW: najnowszy elegancki materjał czysta wełna w dobrym gatunku, bardzo trwały i efektowny, niezbędny dla każdego z panów i pań na eleganckie ubranie lub kostjum we wszystkich kolorach, najmodniejszych kolorach, za 3 metry 33 000 i 45000 mk. Materjał najwyższego gatunku B za 3 metry mk. 60.000 i 75000 Materjał najwyższego gatunku C. angielskie desenie najmodniejsze cena za 3 metry 80000 i 105000 Do ubrań męskich dodajemy na żądanie kupującego pełny komplet podszewki za 3 metry 12500 15000 i 25000 mk.

Towary przysyłamy natychmiast po otrzymaniu obstalunku za zaliczką poczt. nawet bez zadatku BEZ WSZELKIEGO RYZYKA! Kupujący absolutnie nic nie ryzykuje, gdyż jeśli towar się nie podoba przyjmujemy takowy z powrotem i zwracamy pieniądze. — Zamówienia prosimy adresować:

Skład Fabryczny M. Bryl, Łódź

ul. Piotrkowska nr. 56 w podworzu.

P. P. przyjeżdżających do Łodzi uprzejmie prosimy o odwiedzenie naszego składu.

Za nasze towary otrzymujemy mnóstwo podziękowań

Kali, tomasówkę

oraz saletrę chilijską
poleca wagonami do punktualnej dostawy

Emil Frühling, Poznań,

Telefon 3099 i 5349 [101] Adr. telegr.: „Saatkartoffel“.

Miłe, zajmujące i pożyteczne książki

1. **Wielki Król,** powieść dziejowa z czas. w Stefana Batorego — Aleksandry Leśniewskiej . . . **4000 Mk.**
2. **Historja o Janaszu Korczaku,** — J. Ign. Kraszewskiego z czasów Jana Sobieskiego . . . . **4000 Mk.**
3. **Dwa Skarby,** powieść z życia Polaków w Ameryce — F. Rogal . . **3500 Mk.**
4. **Oblężenie twierdzy Grudziądzkiej,** powieść Bergla . . **500 Mk.**
5. **Z mych wrażeń wojennych,** — Ks. prob. Łęgl . . . . **1000 Mk.**

Powieści te wzgl. opisy nabyć można bezpośrednio w „wydziale wydawniczym“ lub za zaliczką pocztową z dołączeniem kosztów przesyłki i opakowania.

Drukarnia Pomorska

Wydział Wydawniczy
GRUDZIĄDZ (Pomorze)

Groblowa 27/29. Telefon 50 i 51

Węgle

(w kawałach, kostka, orzech I)

poleca stale wprost z wagonu

A. Dutkiewicz Nast.

Hurtowny handel materjałów opałowych i budowlanych

Grudziądz — Gdańsk. [136

Bank Powiatowy

Tel. 981. Grudziądz Tel. 981.

ul. Młyńska 21 (Starostwo)

przyjmuje depozyta pod korzystnymi warunkami i załatwia wszelkie transakcje bankowe

Za zobowiązania Banku odpowiada całkowicie powiat Grudziądz wieś. 3498

Magazynier

z branży kolonjalnej

potrzebny od zaraz. Zgłoszenia z pod. kopji świadectw, referencji i pretensji 4937 skierować do

ALIMENTARJI T. z o. p. Grudziądz ul. 3 Maja 8

Naprawy

motorów elektrycznych dynamo-maszyn

94a] wykonują

K. Gaertig i Sp. T. z o. p. Poznań

Oddział Pracowni Elektromechanicznych
ul. Półwiejska 30. Telefon 3584.

Poszukuję [134 **posady jako leśniczy** lub podleśniczy. Posiadam 8-letnią praktykę, pierwszorzędne świadectwa, władam językiem polskim i niemieckim, obeznany jestem z zakładaniem zagajeń i plantacją i dzielny w swym fachu. Łask. zgł. upr. **R. Kołakowski,** p. adr. p. Słomkowskiego, Grudziądz Toruńska 9.

Butelki

każdego rodzaju

kupuje i płaci za litrową butelkę od wina lub koniaku 100 mk. za sztukę

Za wszelkie inne butelki cenę odpowiednią.

Ostrzegam przed zakupującymi, nie zaopatrzonymi w pełnomocnictwo przezemnie wystawione. (4005

Paweł Jaskulski

Plac 23 Stycznia 11. Telefon 238.

Zaginął wczoraj pies

(wilk), wabi się „Wilczek“ i „Wolf“ (kudłaty włos). Oddawca otrzyma wysoką nagrodę. Ostrzega się przed kupnem.

T. Dominikowski. Strzelecka 15/16 (restauracja). 410

Urzędowe obwieszczenia władz miejskich.

Za niniejszy dział odpowiada według prawa prasow. nadsekretarz miejski Damazy Raszkowski w Grudziądzu.

Obwieszczenie.

Wobec dalszego wzrostu kosztów utrzymania płacy służby i t. d. jesteśmy zmuszeni podwyższyć taryfę opłat, oprócz opatrunków honorarjum lekarskiego i medycyn.

Dorośli

Klasa pierwsza

Miejscowi dziennie . . . . 7000 mk
Zamiejscowi dziennie . . . . 8000 mk.

Klasa druga

Miejscowi dziennie . . . . 6000 mk.
Zamiejscowi dziennie . . . . 7000 mk.

Klasa trzecia

Miejscowi dziennie . . . . 5000 mk.
Zamiejscowi dziennie . . . . 6000 mk.
Kasa chorych miasta Grudziądz dziennie 2500 mk

Dzieci od 1—10 roku życia.

Klasa pierwsza.

Miejscowe dziennie . . . . 6000 mk.
Zamiejscowe dziennie . . . . 7000 mk.

Klasa druga.

Miejscowe dziennie . . . . 5000 mk.
Zamiejscowe dziennie . . . . 6000 mk.

Klasa trzecia

Miejscowe dziennie . . . . 4000 mk.
Zamiejscowe dziennie . . . . 5000 mk.
Kasa chorych miasta Grudziądz dzien. 2000 mk.

Taryfa niniejsza ważna z dn. 1 stycznia 23r.

Magistrat, Szpital Miejski.
(—) Sikorski. [4012

Ogłoszenie.

Z zastrzeżeniem uchwały Rady Miejskiej podwyższa się ceny za bilety tramwajowe począwszy od 15 stycznia bm. jak następuje:

Linja Dworzec — ul Lipowa 200.—
Pl. 23 Stycznia — Chełmińska 150.—

Miejskie Tramwaje
Elektrownia i Wodociągi Grudziądz.

Obwieszczenie!

Publiczna **licytacja**

drzewa użytkowego

z lasu miejskiego odbędzie się w sobotę dnia 20 stycznia 1923 r. o godz. 2-giej po poł. w sali Magistratu **w Nowem.**

Sprzedane będzie:

4	sztuk sosn.	I. kl. zf.	8,92	
63	„ „	II. „ „	86,50	fm.
41	„ „	III. „ „	30 88	„
16	„ „	IV. „ „	5,99	„

i circa 100 sztuk drągów sosn. II. klasy.

Warunki zgłosi się w terminie.

Nowe, dnia 9. 1. 1923 r.

Magistrat
92 **Jabłoński,** burmistrz.

2 dzielne, z fachem obeznane panienki do wyszynku piwa do restauracji dworcowej w Tczewie poszukiwane. Zgłoszenia wraz z fotografią uprasza **Bronisław Murawski,** Grudziądz, Wybickiego 24/26
4011

Najlepsze polskie siatki żarowe

„ŻAR"

Wszędzie do nabycia!

Niniejszem mamy zaszczyt zawiadomić naszych Szanownych odbiorców, że z początkiem br. otwieramy

Oddział naszej firmy w Toruniu.

Upraszamy przeto uprzejmie zwracać się z wszelkiemi zleceniami wprost do powyższego Oddziału.

M. Czubek i S-ka w Poznaniu

Materjały budowlane
Parowa cegielnia „Antonin",
kopalnia żwiru „Otusz" i „Oborniki"

Powołując się na powyższe zawiadomienie, uprzejmie donosimy, że podejmujemy się dostawy hurtowej i detalicznej następujących materjałów:

cegła zwykła i cegła szamotowa, cement, wapno i dachówka,
papa dachowa, smoła, lepnik, gwoździe, trzcina sufitowa i t. p. artykuły wchodzące w zakres materjałów budowlanych i techn.

M. Czubek i S-ka
Oddział w Toruniu 100

Rynek Staromiejski 12. Telefon nr. 401.

BENZYNĘ dla przemysłu i rolnictwa

OLEJE:

olej gazowy	olej samochodowy
olej wulkanowy	olej cylindrowy
olej maszynowy	olej na osie
olej centryfugowy	tłuszcz Stauffera
olej turbinowy	smarowidło do wozów

jako i wszelkie przetwory naftowe

poleca po cenach konkurencyjnych (4009

„POKONA"

POMORSKI KONSUM NAFTOWY, T. Z O. O.,

Telefon 16 i 365 **GRUDZIĄDZ** Telefon 16 i 365

Główne biuro i składnica: Tuszewska Grobla 66/68
Oddział: Strzelecka 19 — Zbiorniki z własną bocznicą w Tuszewie

NB. By w przyszłości zachodzącym nieporozumieniom zapobiec, oświadczamy niniejszym naszym Szan. Odbiorcom, że firma „Pokona" niema nic wspólnego z firmą Centrala Gum Zschabran & Nass, w Grudziądzu; z naszej strony przyjmujemy tylko wtenczas pełną gwarancję za jakość i dobroć naszych wytworów, o ile nam zlecenia wprost przesłane zostaną.

Siano - słoma!

Kupię każdą ilość
SIANA I SŁOMY
w stanie prasowanym lub luźnym przy ewent. odbiorze z miejsca.

Odbiór od dostawców z własną zwózką codziennie od 8-mej do 4-tej **w Tarpnie** (Minowiec).

Paweł Witkowski, Grudziądz 2766

Plac 23-go Stycznia 4/5. Telefon 352 i 28.

Sprzedaże

Kamienica

przy ul. Trynkowej 1/2. **tanio na sprzedaż.**

Mam na sprzedaż kilka metrów

rur 125

kanalizacyjnych

i okien

z ramami
Nowiński, Kwiatowa 11.

BANK LUDOWY

Sp. z odpowiedzialn. nieogran.
Założony w roku 1890.
GRUDZIĄDZ, ul. Józ. Wybickiego 21.
Załatwia zlecenia bankowe,
Przyjmuje wkładki i oszczędn. 31A
i oprocentowuje wodł. umowy
Zakupuje waluty zagraniczne złote, srebrne i papierowe.
Udziela pożyczki
na zastaw przedm. złotych i srebrnych

LEŚNICZÓWKA (Park Miejski)

Co niedziele
Koncert artystyczny

O liczny udział uprasza [3315a
Fr. Szmelter.

HOTEL KELLAS

we wtorek dnia 16 b. m.

kiszki z kapustą

własnego wyrobu

4010] O liczny udział uprasza J. Kellas.

Wyprzedaż
jabłek

hurtownie i detalicznie bardzo tanio rog ulicy Solnej i J. Wybickiego. **Skład cygar.** 4938

Serwantka

i różne inne przedmioty na sprzedaż 127
Młyńska nr. 6. II piętro.

Sprzedam
skład

z urządzeniem w centrum miasta

Zgłoszenia do Głosu Pomorskiego pod nr. 128

BACZNOŚĆ!
Najlepsza okazja pieniędzy! Mróz nadchodzi!
Eleganckie 4941

FUTRA

fokowe, bobrowe i łapkowe damskie oraz męskie na **kasztankach** (raglan) i śliczny damski kołnierz futrzany, okazyjnie tanio na sprzedaż. Oglądać dziś i jutro 13 i 14 bm. **Hotel Król- Dwór** pokój 33.

Dobrze utrzymana

maszyna

do rżnięcia sieczki na sprzedaż. K. Kelsch, **Bratwin** p. Grudziądz.

Meble

oraz serwantkę

(oszkloną) sprzeda Leśnicki, Trynkowa 1. [133

Wilk

9 mies. na sprzedaż Chojnacki [4942
ul. Sobieskiego 14. I p.

Posady

Majster ceglarski

potrzebny 131
do cegielni parowej **w Świerkocinie** pod Grudziądzem.

DRUKI
spiesznie — gust.
Wład. Kulerski
Grudziądz, Pańska 19
Stemple
Zakład Stemplarski Materj. Piśm.

Mieszkania

pokój mieszkalny

(orzechowy), prawie nowy, składający się z bufetu, kanapy z obudowaniem, kanapy klubowej pokrytej skórą bydlęcą, stolikiem do palenia, stołu, szafy, 6 krzeseł fotelik do fortepianu oraz kuchnię kompletną ze sprzętami sprzeda z powodu wyprowadzki. S. Marcus, Dworcowa 37.

Poszukuje się od zaraz lub później na biuro

1 lub 2 pokoi

nie umeblowanych z osobnem wejściem. Zgł. pod nr 4940 do Głosu Pomorskiego.

Zguby

Zgubiono portfel,

zawierający (114

papiery wojskowe

wykaz osobisty, i **kartkę** roweru na nazwisko Maksymiljan Keller, **Małe Tarpno,** ulica Nowowiejska 3.

Różne

1 mil. mk.

wypożyczę za pewną gwarancją i procentem. Zgłoszenia do Głosu Pom. pod nr 493.

Były angielski

urzędnik emeryt uczy angielskiego 923

Hippel, Kościuszki 19/I

Kto może udzielać w godzinach wieczornych pomiędzy godziną 8 a 10-tą

lekcji języka polskiego? 124

Zgłoszenia uprasza ul. Kościuszki 13, 1 pr.

Polecam
pierwszorzędnych służących jak: kucharki, pokojówki i dziewczyny do wszelkich prac 126
Stręczarka Właź język, Mało-Młyńska 4 III ptr.

Dzierżawy

Wydzierżawię

ogród

owocowy
z jedną morgą ziemi wraz z mieszkaniem na Chełmińskiem przedmieściu. Zgłoszenia Młyńska 4, I lewo. 13